

Slutrapport förstudien Dalarna - Tillväxt för alla

**"Dalarna möter framtidsutmaningar med
lust, vilja och skapandekraft. Här kan
alla utvecklas och finna sin plats."
VISIONEN FRÅN DALASTRATEGIN**

Karin Rosenberg
januari 2015

ESF Diarienummer
2013-3060015

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

REGION DALARNA

Kontaktuppgifter

Karin Rosenberg, karin.rosenberg@regiondalarna.se
Göran Ehn, goran.ehn@regiondalarna.se

www.regiondalarna.se

Sammanfattning

■ SYFTE MED FÖRSTUDIEN

Syfte är att ta fram underlag för kommande regionala socialfondsprojekt som kan motverka utanförskap och främja tillväxt. Till grund ligger bland annat EU2020 och Dalastrategin.

■ BAKGRUND

Många människor står utanför arbetsmarknaden. Det behövs genomtänkta och breda satsningar som bidrar till att dessa målgrupper snabbare kommer vidare. Det finns få lågkvalificerade jobb samtidigt som de tjänster som utlyses kräver allt högre utbildning. Vi behöver se andra typer av arbetsplatser som är anpassade efter människors kompetens och förmåga. Samtidigt sker nu stora pensionsavgångar vilket medför att näringslivet och offentlig sektor redan i dag känner av problemet att kunna rekrytera ny och kompetent arbetskraft.

Den sedan många år tillbaka pågående utflyttningen av välutbildade ungdomar till storstäderna eller utomlands ser inte ut att avmattas. Ett viktigt arbete för Dalarna är att utnyttja den potential som landsbygden har. Dessa utmaningar kräver ett antal samordnade utvecklingsinsatser så att länet får en smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

Utmaningarna finns beskrivna i Dalastrategin och EU2020, och för att den ska bli verklighet krävs beslut som sätter igång viktiga projekt och verksamheter.

ESF:s syfte med utlysningen var att förstudierna skall leda fram till välförankrade projektägarskap och mer strategiska projekt under perioden 2014-2020. Förstudien finansieras helt av ESF utifrån den utlysning som gjordes sommaren 2013.

■ UTFÖRT ARBETE

Förstudiens viktigaste aktiviteter har varit:

- Kartläggning och analys av nuläget inklusive utvecklingsbehovet i kommunerna bl.a. genom workshopar.
- Kartläggning av erfarenheter från genomförda socialfondsprojekt.
- Utarbetande av förslag till utvecklingsprojekt med finansiering från Socialfonden och/eller annan finansiering.
- Information och diskussioner med myndigheter och organisationer om framtagna förslag till socialfondsprojekt.

Förstudien har rapporterats och diskuterats i Attraktiva rådet under hela 2014. Fortsatt mobilisering och förankring med kommunerna och Arbetsförmedlingen kommer att ske under januari och februari, gällande de projekt som direktionen fattat beslut om i december 2014.

Projektgruppen har bestått av Karin Rosenberg, projektledare samt Linnea Woxberg och Torbjörn Skarin. Andra personer från Region Dalarna som medverkat är: Conny Danielsson, Göran Ehn, Annika Nyström och Jessica Vidberg samt flera arbetsgrupper med deltagare från andra organisationer.

■ VIKTIGA UTVECKLINGSOMRÅDEN

Förstudien har definierat följande utvecklingsområden som är viktiga att ha med i kommande regionala projekt och som syftar till att **stödja människor att komma närmare arbetsmarknaden:**

- En dörr in/sluss (mottagning och kartläggning) för arbetslösa.
- Gemensamt förhållningssätt (empowerment) i personalgrupperna som arbetar med målgrupperna.
- Tidiga insatser inom skolan, för att förhindra avhopp i skolan.
- Förberedande program inför praktikperioden.
- Praktiksluss inkl. praktikstöd till deltagare och handledare.
- Enklare jobb i kommunen och i näringslivet.
- Attraktiva arbetsgivare.

■ FÖRSLAG TILL REGIONALT PROJEKT – TILLVÄXT FÖR ALLA

Ett förslag till regionalt projekt inom Socialfonden PO2 som skulle kunna ägas av Region Dalarna är **”Tillväxt för alla”**. Upplägget bygger på hur projektet Unga till arbete har drivits de senaste fem åren, men med fler målgrupper och med mer stöd till deltagare på praktik. Målgrupperna kan vara långtidsarbetslösa, unga, utlandsfödda, personer med funktionsnedsättning och sjukskrivna.

Region Dalarna skulle kunna vara projektägare och samordnare medan kommunerna är genomförare av det lokala programmet. Detta projekt behöver kommuniceras och förankras ytterligare för att få fram underlag för en ansökan till Socialfonden. Jämfört med Unga till arbete går projektet ett steg vidare på:

- Mottagning, kartläggning och bedömning (utveckling mot ”En dörr in”) för/av arbetslösa.
- Utveckling av hanteringen av praktikplatser (både struktur för personalen och stöd till deltagarna) och ett utökat stöd till aktuella praktikplatser.
- Riktad rekrytering av praktikplatser inom gröna näringar.
- Riktad rekrytering av praktikplatser inom vård och omsorg.
- Riktad rekrytering av praktikplatser inom Svenska kyrkan.

Varför dessa branscher?

Gröna näringar (jordbruk, skogsbruk, natur, trädgård) är branscher där det finns stor potential för nya verksamheter, nya jobb och möjligheter till bra och utvecklande praktikplatser. Detta förutsätter att flera projekt inom gröna näringar utvecklas vidare med olika finansieringar. Dessutom är det i dag svårt att rekrytera personer till aktuella utbildningar och lediga tjänster. Branscherna är de första som kommer att beröras av generationsväxlingen och det kan vara en möjlighet till ingångsjobb.

Vård och omsorg är en bransch där det kommer att vara mycket stor brist på personal, vilket det redan är på många håll. Detta beror bl.a. på generationsväxlingen, svårt att få sökande till utbildningarna, dåligt rykte samt att det är många sjukskrivningar inom branschen. (Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket betonar faran med de stora sjukskrivningarna inom kommunernas vård/omsorg.) Där finns det möjligheter till ingångsjobb för flera målgrupper.

Svenska kyrkan har många olika verksamheter som kan vara lämpliga praktikplatser och är intresserade av att ta emot praktikanter med behov av stöd.

■ ANDRA FÖRSLAG PÅ VIKTIGA REGIONALA PROJEKT

Skolan – tidiga insatser på gymnasiet (för att minska avhopp).

Region Dalarna har drivit denna förstudie tillsammans med Gysam. Flera stora gymnasieskolor är mycket intresserade av att delta i ett regionalt projekt. Detta är ett prioriterat område i EU2020 och rent samhällsekonomiskt är det lönsammare ju lägre i åldrarna insatserna ges.

Unga till arbete

I Socialfondens PO3 finns möjlighet att vidareutveckla befintliga projekt/ verksamheter. Ett förslag är att där göra en ansökan för att vidareutveckla Unga till arbete. Konceptet fungerar bra och behöver inte så mycket förberedelser. Under 2014 har minst 11 kommuner implementerat konceptet och det kommer att fortsätta i reguljär verksamhet under 2015.

På direktionens möte den 17 december beslutades att Region Dalarna ska skriva en ansökan kring projektet "Skolan – tidiga insatser" inom PO2 samt Unga till arbete inom PO3.

Attraktiva arbetsgivare

Projekt som syftar till att utveckla attraktiviteten hos arbetsgivare har möjlighet att få finansiering från Regionalfonden och/eller Socialfonden (PO1). Det finns ett antal intressanta organisationer/branscher/nätverk som skulle kunna vara partners i detta projekt där Region Dalarna skulle vara lämplig som projektägare. Syftet är att få till stånd en utveckling av företag och organisationer till att bli mer attraktiva som arbetsgivare och som får lättare att rekrytera och behålla kompetent personal. Liknande projekt finns inom några andra regionförbund.

Attraktiva arbetsgivare är en förutsättning för att socialfondsprojekt inom PO2 ska lyckas, för att få fram praktikplatser med kvalitet där personal kan ge stöd på arbetsplatsen. Detta kan bara skapas genom att bedriva systematisk verksamhetsutveckling, som resulterar i attraktiva organisationer och där det också kan finnas möjligheter till enkla jobb och bra praktikplatser.

Övriga projekt som planerar en ansökan

Projektnamn	Fond	Ägare
Grön rehab	PO2	Landstinget
Krehab (tillsammans med Finsam)	PO2	Landstinget
Mot gröna jobb (från förstudien Gröna näringar)	PO2	?
Grön omsorg (från förstudien Gröna näringar)	PO2	?
Gröna näringar i skolan (från förstudien Gröna näringar)	PO2	?

■ UTMANINGAR INFÖR GENOMFÖRANDE AV FÖRESLAGNA PROJEKT

Attraktiva arbetsgivare

Attraktiva arbetsgivare är en förutsättning för att socialfondsprojekt inom PO2 ska lyckas, för att få fram praktikplatser med kvalitet där personal kan ge stöd. Detta kan skapas genom att bedriva verksamhetsutveckling, som resulterar i attraktiva organisationer där det också kan finnas möjligheter till enkla jobb.

Jämställdhet

Dalarna har en stark industritradition med manligt präglade värderingssystem och höga ohälsotal med stora skillnader mellan män och kvinnor. Detta leder till ojämlika strukturer och gör regionen mindre attraktiv för kvinnor.

Mer aktiv ledning och styrning

Erfarenheter från Unga till arbete visar att politiker och chefer i de kommunala organisationerna har stor betydelse för hur framgångsrikt projektet blir. Projektförslagen i denna förstudie är i än högre grad av innovativ karaktär. Det innebär att de har en större inverkan på befintlig verksamhet i de organisationer som berörs av projektarbetet. För att ge projektledning och projektdeltagare inspiration och stöd krävs att ledningen mer aktivt deltar i styrning av projektarbetet. Detta kräver i sin tur att ledningen får en djupare insikt i vad som krävs för att förverkliga de visioner och strategier som finns inskrivna i Dalastrategin.

Regional aktör för samordning

En tydlig förankring inom Region Dalarna (både hos tjänstemän och politiker) är också viktig inför kommande projekt. Region Dalarna, som har det regionala tillväxtansvaret, har här en viktig roll vid initiering, planering och genomförande av projekten. En regional arena/aktör som tar ansvar för helheten av projekt från olika fonder efterfrågas från kommunerna. En sådan organisering med representanter från främst Region Dalarna och Länsstyrelsen skulle säkra att ansökningarna och projekten är av hög kvalitet och att de möter efterfrågan som finns samt ges ökade möjligheter att få en långsiktig implementering.

Framtiden

Direktionen tog beslut i december 2014 om att ansöka om projekt som riktar sig till unga. Däremot finns det i skrivande stund flera kvalitativa projekt, med inriktning mot flera målgrupper, som också behöver gå vidare till genomförande. Utgångsläget för nya regionala projekt är gynnsamt då Region Dalarna har hög legitimitet bland kommunerna och andra organisationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Innehållsförteckning	7
1. Inledning och bakgrund	9
2. Beskrivning av förstudien	10
2.1 Syfte och mål med förstudien	10
2.2 Projektorganisation och ekonomi	10
2.3 Översikt av tids- och aktivitetsplan	12
2.4 Förstudiens arbetssätt och metoder	12
2.5 Jämställdhet och tillgänglighet	14
2.6 Projektets uppföljning/utvärdering	14
2.7 regionala prioriteringar	15
3. Arbetsmarknaden i Dalarna	16
3.1 Statistik och fakta om Dalarna	16
3.2 Prognos av arbetslösheten i Dalarna	18
3.3 Resurs-/kompetensbehov	19
4. Workshopar i kommunerna - halvera arbetslösheten	20
5. Kartläggning av projekt – minska arbetslöshet	22
5.1 Metoder och framgångsfaktorer	22
5.2 Några exempel på projekt kring arbete med arbetslöshet	25
5.3 Generella utmaningar på individnivå	26
5.4 Generella utmaningar på aktörs- eller systemnivå	26
6. Analys av framgångsrika metoder och verktyg	28
6.1 Aktiv hälsa	28
6.2 Praktik- och lärlingsplatser	28
6.3 Supported employment/arbetsstöd	29
6.4 Utveckling av förhållningssätt	29
6.5 Utveckling av samverkan	30
7. Input från förstudiens arbetsgrupper	31
7.1 Gröna Näringar	31
7.2 Praktikplatser	32
7.3 Skola (avhopp)	33
7.4 Socialt företagande	35
7.5 Landstinget – Kultur och hälsa samt Grön rehab	35

7.6 Svenska kyrkan	36
7.7 Erfarenheter från Dalarna Implementering Integration	37
7.8 Projektgrupp och andra grupper	38
7.9 Egen utvärdering den 18 december	38
7.10 Övrig input	39
8. Projektförslag Socialfonden	40
8.1 Unga till arbete	40
8.2 Skolan – tidiga insatser på gymnasiet (och högstadiet)	41
8.3 Tillväxt för alla	41
8.4 Grön rehab	42
8.5 Krehab – ett projekt inom kultur och hälsa	42
8.6 Mot gröna jobb	44
8.7 Grön omsorg	45
8.8 Gröna näringar i skolan	47
8.9 Attraktiva arbetsgivare	48
9. Andra projektidéer och utvecklingsområden	49
9.1 Akademi för arbetsintegrerade sociala företag	49
9.2 Övriga förslag på regionala insatser (ej projekt relaterade)	50
9.3 Koppling till projekt – Dala Valideringscentrum	50
10. Avslutande reflektioner inför framtiden	51
11. Källförteckning	52

Bilagor

Bilaga 1	Översikt kartlagda projekt
Bilaga 2	Översikt workshopar i kommunerna
Bilaga 3	Extern utvärdering
Bilaga 4	Gröna näringar ur ett hållbart perspektiv
Bilaga 5	Den stödjande skolan
Bilaga 6	Stödjande praktikplatser
Bilaga 7	Minska avhopp i högstadiet
Bilaga 8	Tillväxt för alla
Bilaga 9	Attraktiva arbetsplatser
Bilaga 10	Förstudie spår 2 i tre län: Tillväxt genom unga (Apel)

1. Inledning och bakgrund

Syftet med denna förstudie, Dalarna - Tillväxt för alla, är att ge underlag för kommande regionala genomförandeprojekt inom Socialfonden för att motverka utanförskap och främja tillväxt. Målgruppen är arbetslösa som på olika sätt står långt från arbetsmarknaden.

Förstudien ska utgå från:

- regionala utvecklingsbehov
- identifierade utmaningar och problemställningar i kommunerna
- identifierade områden där mervärden för samarbete mellan kommunerna kan finnas
- en analys om hur ett samarbete kan organiseras, på strategisk och operativ nivå
- identifierade möjligheter och hinder för kommande utvecklingsprojekt

Bakgrunden till förstudien är att Dalarna står inför stora utmaningar de närmaste åren.

Många målgrupper står samtidigt utanför arbetsmarknaden. En av grupperna är unga vuxna, andra grupper är funktionshindrade, utlandsfödda, långtidssjukskrivna och långtidsarbetslösa. Det behövs olika typer av insatser och åtgärder för att möta dessa människors behov, så att de kommer vidare.

Det finns få lågkvalificerade jobb samtidigt som de tjänster som utlyses kräver allt högre utbildning. Vi behöver se andra typer av arbetsplatser som är anpassade efter människors kompetens och förmåga.

Samtidigt sker nu stora pensionsavgångar för de sista 40-talisterna. Näringslivet och offentlig verksamhet känner redan i dag av problemet att kunna rekrytera ny och kompetent arbetskraft.

Näringslivet och offentlig sektor erbjuder inte karriärmöjligheter och arbetsförhållanden som attraherar ungdomar samtidigt som den offentliga servicen på landsbygden inte stimulerar barnfamiljer att bosätta sig där. Den sedan många år tillbaka pågående utflyttningen av välutbildade ungdomar till storstäderna eller utomlands ser inte ut att avmattas. Ett viktigt arbete för Dalarna är att utnyttja den potential som landsbygden har.

Dessa utmaningar kräver ett antal samordnade utvecklingsinsatser för att vända den negativa samhällsutvecklingen, så att länet får en smart, hållbar och inkluderande tillväxt. Utmaningarna finns beskrivna i Dalastrategin och för att den ska bli verklighet krävs handling, d.v.s. beslut som sätter igång viktiga projekt och verksamheter.

2. Beskrivning av förstudien

Detta kapitel ger en översikt av förstudien Tillväxt för alla, kopplat till dess syfte och mål, budget, tids- och aktivitetsplan, arbetssätt och metoder samt dess utvärdering.

2.1 SYFTE OCH MÅL MED FÖRSTUDIEN¹

Övergripande mål för hela projektet (inkluderande efterföljande genomförandeprojekt) är att rusta Dalarna (både arbetsgivare och arbetslösa) att möta framtiden för att minimera arbetslösheten och stärka företagens konkurrenskraft.

Resultatmål för projektet är:

- kartläggning och analys av nuläget inklusive utvecklingsbehov
- inventering, dokumentation och analys av erfarenheter från genomförda socialfondsprojekt
- förslag till efterföljande utvecklingsprojekt med finansiering från Socialfonden
- förslag till efterföljande utvecklingsprojekt med annan finansiering
- skapa delaktighet och acceptans från berörda parter och intressenter

Styrande för projektet är EU2020, drivkrafter för tillväxt och nya jobb, vilka tas upp i sju huvudinitiativ. Inom varje initiativ ska medlemsländerna samordna sina insatser så att dessa förstärker varandra. De initiativ som omfattas av denna förstudie är framför allt: Nr 3: Unga på väg Nr 6: En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen Nr 7: Europeisk plattform mot fattigdom/social utestängning.

2.2 PROJEKTORGANISATION OCH EKONOMI

Region Dalarna är projektägare och projektgruppen har bestått av en huvudprojektledare och två delprojektledare. Avrapportering har skett till det Attraktiva rådet, som är en beredningsgrupp inför direktionen. Informell avstämning har även skett med berörda chefer och högre tjänstemän inom Region Dalarna. Efter att det inledande kartlägningsarbetet hade genomförts skapades ett antal mindre arbetsgrupper, med uppdrag att ta fram konkreta och genomförbara projektskisser. Arbetet i dessa arbetsgrupper planerades och leddes av projektledarna för Tillväxt för alla. Dialog och ett erfarenhetsutbyte har även skett löpande med projektet Dalarna – Implementering, integration. Förstudien finansieras helt av Europeiska Socialfonden utifrån den utlysning som gjordes sommaren 2013.

PROJEKTETS BUDGET VAR TOTALT 2 823 616 KRONOR. UTFALLET BLEV:

	BELOPP	KOMMENTAR
• Löner	1 598 000 kr	Motsvarande 2,5 tjänster
• Externa tjänster	195 000 kr	T.ex. processtöd
• Resor och möten konferenser	159 000 kr	Studiebesök, möten,
• Materiel	25 000 kr	
• Indirekta utgifter	378 000 kr	
Totalt	2 356 000 kr	

¹ Ansökan till ESF-rådet, referens 2013-3060015

2.3 ÖVERSIKT AV TIDS- OCH AKTIVITETSPLAN

Förstudien ska:

- synliggöra vad som gjorts, görs och lärts inom problemområdena
- utgå från regionala utvecklingsbehov, identifierade utmaningar och problemställningar i kommunerna
- identifiera områden där mervärden för samarbete mellan kommunerna kan finnas
- bjuda in andra aktörer som har idéer och projekt kring målgrupperna
- analysera hur ett samarbete kan organiseras, på strategisk och operativ nivå
- identifiera möjligheter och hinder för kommande genomförandeprojekt, ge förslag till efterföljande utvecklingsprojekt
- föra en bred dialog kring detta med berörda intressenter.

Nedan beskrivs projektets genomförda huvudaktiviteter med start och sluttidpunkt:

AKTIVITET	START	SLUT
• Bemanning av projektorganisationen	2014-01-02	2014-01-30
• Konfigurering av styrgrupp och arbetsgrupper	2014-01-02	2014-01-15
• Framtagande av en detaljerad aktivitetsplan/budget	2014-01-02	2014-01-16
• Grov kartläggning av intressenters och partners behov	2014-01-02	2014-04-30
• Kartläggning av intressanta projekt och verksamheter	2014-01-02	2014-06-30
• Planering och genomförande av workshops i 15 kommuner	2014-02-01	2014-04-30
• Löpande uppföljning	2014-02-03	2014-12-31
• Planering och genomförande av konferens	2014-03-03	2014-05-23
• Styrgruppsmöten	2014-01-02	2014-12-10
• Uppstart och arbete med arbetsgrupper	2014-06-01	2014-12-31
• Utarbetande av projektförslag	2014-09-01	2014-12-31
• Löpande dokumentation av projektet	2014-01-02	2014-12-31
• Slutrapport för projektet	2014-06-01	2015-01-31
• Planering och genomförande av spridningskonferens	2014-10-01	2014-11-26
• Förankringsarbete med nyckelpersoner inom 15 kommuner	2014-08-01	2014-12-16

2.4 FÖRSTUDIENS ARBETSSÄTT OCH METODER

Projektets målsättning har varit att skapa beredskap hos berörda verksamheter i regionen inför kommande projekt. Därför har vi lagt ett särskilt fokus på förankring och dialog, och försökt skapa närhet till nyckelaktörerna i de 15 kommunerna. Vi har hämtat data från olika källor för att skapa en så bred kunskapsbas som möjligt, och kombinerat data från utredningar och utvärderingar med reflektioner och feedback från olika aktörer och yrkesgrupper i regionen. Vi har sökt efter tydliga utmaningar i projekt och verksamheter, för att få input kring vilken typ av regionala projekt som borde initieras och genomföras i Dalarna. Vi har även sökt efter framgångsfaktorer i projekt och verksamheter, för att få ökad kunskap kring hur man ska bedriva projekt och vilken typ av metoder som är mest framgångsrika för att främja ökad arbetskraftsförsörjning. Ett tema i vårt arbete har varit jämställdhet och tillgänglighet.

■ **Lärandedagar för projektgruppen**

En gemensam kunskapsbas och gemensam förståelse för olika metoder och verktyg är viktig för en projektorganisation. Under förstudien har därför lärandedagar skett för projektgruppens personal (samt för personalen i projektet Dalarna – Implementering, integration) vid flera tillfällen. Dels lärande i form av föreläsningar och i form av kortare utbildningspass. (7-TJUGO, retorik och muntlig framträdande samt mindfulness). Lärandet har även skett i form av erfarenhetsutbyte mellan förstudien Tillväxt för alla och projektet Dalarna Integration, Implementation.

■ **Kartläggning av goda exempel**

Denna kartläggning hade som syfte att inventera, analysera och dokumentera strategiskt viktiga projekt och verksamheter när det gäller arbete för att minska arbetslösheten för olika målgrupper: unga med avhopp 15-19 år, unga arbetslösa 18-25 år, utrikesfödda, långtidsarbetslösa, funktionshindrade, 55+ samt långtidssjukskrivna. Vi har sökt efter intressanta projekt genom att använda av olika sökord på specifika webbplatser alternativt olika öppna databaser. Även projekt som saknat extern utvärdering eller annan liknande dokumentation har omfattas av denna kartläggning, om vi hade kunskap om att projektet hade en hög måluppfyllelse. Vi har även genomfört enskilda intervjuer med projektledare för de projekt som har varit särskilt intressanta. Vissa projekt och verksamheter har vi även gjort studiebesök hos, för att få djupare förståelse för deras framgångsfaktorer. Vi har även genomfört några gruppdiskussioner/fokusgrupper med unga deltagare i olika projekt. En särskild mall för datainsamlingen har tagits fram för dokumentation av de goda exemplen. Exempel på data som inhämtades var: projektets geografiska område, samverkande aktörer, projektets mål, målgrupp, metoder, resultat och måluppfyllelse, framgångsfaktorer och utmaningar. Planen var att vi skulle granska cirka 60 projekt eller verksamheter, och att en djupare kartläggning skulle göras av cirka 30 projekt.

■ **Samtal med olika branschorganisationer och intresseorganisationer**

Genom enskilda möten med intressenter i Dalarna ville vi komplettera ovanstående kartläggning av goda exempel, genom att fånga upp behov och utmaningar för målgrupperna i Dalarna. En särskild mall för datainsamlingen togs fram för dokumentation av de goda exemplen. Exempel på data som inhämtades var: goda exempel på projekt och verksamheter kring olika målgrupper, en beskrivning vad som fungerat bra, dagens behov, vilka utmaningar finns och vilka trösklar finns samt om intresse finns för deltagande i framtida regionala projekt.

■ **Workshopar med 15 kommuner**

Genom gruppmöten/workshopar med intressenter och partners i Dalarna skulle vi göra en grov kartläggning av målgruppens behov och förutsättningar. En särskild mall för datainsamlingen togs fram för dokumentation av de goda exemplen. Tanken var att deltagarna först skulle diskutera kring en tänkt vision av kommunen år 2020, en vision där kommunen hade halverat antalet arbetslösa. Deltagarna skulle även berätta om dagens verksamhet, och behoven och utmaningarna för att skapa sysselsättning för alla.

■ **Konferenser för spridning och dialog**

Region Dalarna ska bjuda in till en bred dialog kring resultatet från förstudien. Syftet med denna dialog, den 23 maj, var att informera om resultatet från de workshopar som vi gjort kommunvis, att informera om kartläggningen och vad som utmärker bra och lyckosamma projekt i länet och Sverige, samt att diskutera vilka regionala projektområden som behöver utvecklas vidare i arbetsgrupper. Den andra konferensen i slutet av november informerade bland annat om förslag till framtida projekt.

■ Resultat från arbetsgrupper

Baserat på kartläggningen och dialogen med de olika huvudmännen har projektet kunna urskilja ett antal strategiskt viktiga utvecklingsområden. Förstudien planerade sedan att initiera ett antal mindre arbetsgrupper, som skulle ha till uppgift att diskutera fram ett antal prioriterade insatser. Arbetsgrupperna skulle ta fram utkast till projektidéer, som sedan skulle förankras hos ledningen inom Region Dalarna samt hos berörda aktörer. Deltagare i arbetsgrupperna skulle vara olika sakkunniga inom regionen samt projektledarna i förstudien. De arbetsgrupper som planerades att starta var arbetsgruppen för Socialt företagande, arbetsgruppen för praktikplatser, arbetsgruppen för Gröna näringar, arbetsgruppen för Kreativ rehab (Landstinget) samt arbetsgruppen för minskade avhopp i skolan.

■ Förankring med ledningen i 15 kommuner

För att underlätta dialogen mellan Region Dalarnas förstudie och kommunerna i den fortsatta planeringen av nya projekt kommer särskilda kontaktpersoner att utses inom varje kommunledning. Dessa personer ska fungera som kontaktytan mellan förstudien/regionen och kommunen när förberedelsearbetet med nya regionala projekt pågår och de ska ha uppgiften att förankra nedåt och uppåt i den egna organisationen.

2.5 JÄMSTÄLLDHET OCH TILLGÄNGLIGHET

På kvinnodominerade arbetsplatser finns det en större risk för stress, sjukskrivningar och ohälsa. På flera träffar/informationsmöten så har denna problematik berörts och diskuterats. Dessa arbetsplatser är ju också intressanta för förstudiens målgrupper eftersom dessa arbeten är intressanta som ingångsjobb för de olika målgrupperna. Därför är det viktigt att rusta arbetsplatserna vilket också skapar en grogrund för praktikplatser med kvalitet, med handledarstöd och en positiv vilja att ta emot praktikanter.

När det gäller projekt inom skolan så kan det handla om att se hur orsakerna till avhopp skiljer sig åt pga. kön, och vilket stöd som behövs för att förebygga avhopp.

Enligt Swecos rapport är det i Dalarna en stark industritradition med manligt präglade värderingssystem och höga ohälsotal med stora skillnader mellan män och kvinnor. Vilket leder till ojämlika strukturer och gör regionen mindre attraktiv för kvinnor. Dessa aspekter måste tas med i kommande projekt.

I kartläggningarna har vi haft ett särskilt fokus på tillgänglighet, värdegrund, och allas lika värde mm. Personer, oavsett behov och bakgrund, ska kunna vara i ett program och bli lyssnad på och sedd utifrån den man är. I de föreslagna projekten finns det aktiviteter och resurser för att ge extra stöd till de som har behov, t ex stöd inför praktik, stöd på praktik och stöd till handledare. I arbetet med kommunerna har personal från LSS och särskolorna varit med i hälften av mötena.

På möten och workshopar har dessa områden tagit upp.

2.6 PROJEKTETS UPPFÖLJNING/UTVÄRDERING

En extern utvärderare har tagits in till förstudien, i form av en tidsbegränsad anställning. Utvärderarens uppgift har varit att fungera som ett bollplank till projektledningen kring förstudiens utveckling och att verka för att främja måluppfyllelsen för projektet. En slutrapport har lämnats från utvärderaren, och finns som bilaga (nr 3) till denna slutrapport.

Här kommer en sammanfattning av denna, från rapporten från utvärderaren:

”Utvärderingarna av Dalarna implementering integration (Dii) och Tillväxt för alla har utförts parallellt under 2014. Resultat och överbåganden redovisas samlat då bägge aktiviteterna har sin grund i den kritik som motiverade ESF att göra särskilda satsningar i inledningen till programperioden 2014-2020. I utlysningen hänvisas till utvärderingar som sägs visa brister vad gäller såväl planering som genomförande och implementering... Tillväxt för alla har fokuserat på planering av framtida projekt, medan Dii har brottats med den prekära implementeringsproblematiken. En annan viktig skillnad är att de förslag som utgör huvudprestation för Tillväxt för alla alltså har framåtblickande syfte medan Dii har spridit resultatinformation baserat på projekt slutförda under programperioden 2007-2013.

Båda projekten har arbetat målfokuserat och uppfyllt projektmålen; förslag på regionala projekt har presenterats och resultatinformation har förmedlats enligt projektens ansökningar. De förslag till regionövergripande projekt som Tillväxt för alla presenterar vilar på solid grund i betydelsen att de återspeglar både projekterfarenheter och behov som intressenter har givit uttryck för och sak samma gäller för den kunskapsspridning Dii har utfört...

Däremot det är osäkert om handlingsberedskapen i framför allt kommunerna har ökat. Tillgänglig information antyder att effekten är begränsad. Utfallet enligt den tredje bedömningsgrund som tillämpas – om projekten har bidragit till att lindra de brister ESF har anfört – är positivt men effekten ringa; det är sannolikt att ägarskap och styrning av framtida projekt har främjats av gedigna förberedelser liksom att implementeringsprojektet kan antas ha öppnat ögonen för den i allt för låg grad utnyttjade tillgång projektresultat utgör. Det är inte heller att vänta av korta och avgränsade aktiviteter med fokus på delar av projektcykeln att de ska få mer genomgripande effekter.

För att motverka bristerna och ta vara på de möjligheter som följer av ett ökat regionalt engagemang krävs kompletterande grepp. I rapporten presenteras därför förslag som syftar till att stärka verksamhetsutvecklingens kretslopp genom att förbättra arbetet i respektive fas liksom kopplingarna mellan dem. Förslaget baseras på önskemål från framför allt kommunala företrädare om ett sammanhållande, stödjande och utvecklande regionförbund men även utvärderarens erfarenhetsgrundade bedömning av verksamhetsförutsättningar.

Regionförbundet föreslås utforma en arenafunktion där intressenter fortlöpande kan föra dialog om behov, prioriteringar och mål, medel och aktiviteter, resultat och implementering m.m. Vidare föreslås olika utvärderingsinsatser bli samordnade och bilda något av ett utvärderingssystem som bidrar med de empiriska underlag dialogen kräver. Möjligheterna att främja utvecklingen är goda då regionförbundet av alla upplevs som en legitim aktör med hög trovärdighet...”

Under kapitel 7.8 finns projektgruppens egen utvärdering.

2.7 REGIONALA PRIORITERINGAR

I förstudien har vi haft med följande regionala prioriteringar (från Dalastrategin):

- Hela samhällets behov kunskap och kompetens
- Lika villkor för alla
- Jämställdhet och mångfald är viktigt för tillväxten
- Det regionala ledarskapet är viktigt
- Utveckla gröna lösningar som leder till tillväxt och utveckling
- Alla kommuner är aktiva i det regionala tillväxtarbetet
- Ta vara på landsbygdens tillväxtpotential.

3. Arbetsmarknaden i Dalarna

Detta kapitel ger en översikt av situationen i Dalarna idag kopplat till arbetslöshet och arbetskraftsförsörjning. Den ger även en viss prognos för framtidens arbetsmarknad.

3.1 STATISTIK OCH FAKTA OM DALARNA

Den demografiska situationen tillsammans med ett flertal andra faktorer skapar mismatch som innebär att de som står till arbetsmarknadens förfogande inte har den kompetens som efterfrågas. Gruppen som efterfrågar lågkvalificerade jobb ökar samtidigt som de tjänster som utlyses kräver allt högre utbildning. I Dalarna har stor utflyttning skett av ungdomar vilket påverkar på både kort och lång sikt. De som flyttar kommer inte tillbaka i någon större utsträckning.

Det finns en stor mängd statistik och fakta kring Dalarna. Nedan ges ett urval av denna statistik, som en liten sammanfattning av förutsättningarna i regionen.

■ Befolkningsstatistik och den demografiska situationen

Statistik kring befolkningens procentuella andel per åldersgrupp visar att det finns särskilt stora utmaningar i Dalarna. I Dalarna är det en högre andel av befolkningen (både män och kvinnor) mellan 65-79 år, jämfört med riket som helhet. Befolkningens sammansättning ser ungefär likartad ut i Dalarna som i landet i stort, men underskottet i arbetsåldrarna är större liksom överskottet i de yngre pensionsåldrarna. Detta innebär stora problem med generationsskiften i regionen.

Befolkningsstatistiken visar även att det finns stora skillnader mellan tätort och landsbygd. I stora delar av Bergslagen och i nordväst minskar både tätorter och landsbygd avsevärt, medan både Borlänges och Faluns tätorter ökar stadigt tillsammans med mindre orter utanför dessa².

■ Utbildningsnivå

Invånare utan godkänd gymnasieutbildning är betydligt högre i Dalarna än i Sverige i stort för bägge könen. Spegelbilden är en betydligt lägre andel med högskoleexamen, speciellt för män.

Skillnaden mellan personer med gymnasieexamen och de som saknar sådan anses av allt fler som den viktigaste faktorn vid inträdet i arbetslivet. Dalarna ligger klart under landets värden och även under de flesta jämförbara läns. Bara Falun har en högre andel än riksgenomsnittet³. Dessutom har andelen obehöriga elever till gymnasiet varit en negativ trend sett ur ett tioårigt perspektiv både i riket och i länet. Vid årets mätning ligger Dalarna över riksgenomsnittet med 15,7 procent obehöriga elever till gymnasiets nationella program. Även antal avhopp från gymnasieskolan fortsätter att öka⁴.

■ Arbetslöshet

Arbetslösheten i maj 2014 var den lägsta nivån för en majmånad på sex år i Dalarna. Inte sedan maj 2008 har antalet arbetslösa varit under 9 000 personer denna tid på året. Det gäller även unga arbetslösa i åldern upp till och med 24 år. Långt ifrån alla kvarstående sökande har den utbildning och de kompetenser som arbetsgivarna har behov av. Lösningen kan vara ökad geografisk rörlighet från orter med högre arbetslöshet till orter där arbetsgivarna har svårt att hitta personal⁵.

² Rapport Dalarnas befolkningsutveckling 2013, Region Dalarna

³ Andel av befolkningen 25-64 år med gymnasieutbildning 2012, källa rapport Dalarnas arbetslöshet Region Dalarna, länk <http://www.regiondalarna.se/wp-content/uploads/2014/02/utbniv12.pdf>

⁴ Skolverket.se

⁵ Mer information om arbetsmarknadsläget i Dalarnas län i slutet av maj 2014, Arbetsförmedlingen Falun

Nedanstående bild visar den sammantagna bilden av arbetslösheten, där de öppet arbetslösa har slagits samman med de som ingår i program med aktivitetsstöd (i procent av den registerbaserade arbetskraften 16-64 år).

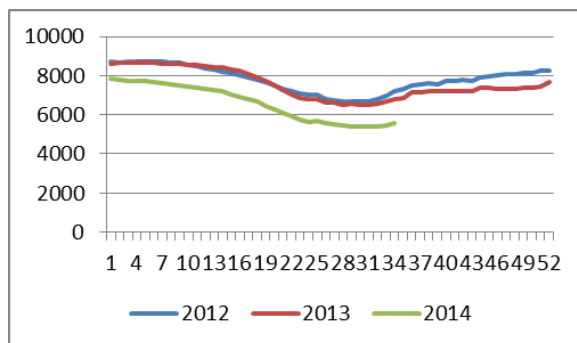
Den visar att det finns stora skillnader i arbetslösheten i Dalarnas kommuner, t.ex. finns det en större arbetslöshet i Avesta och Borlänge än i riket i övrigt.

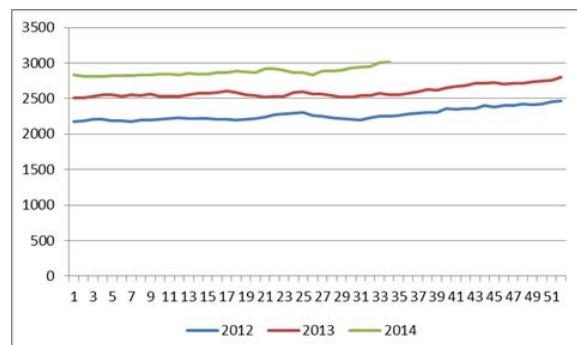
Bild: Månadsstatistik oktober 2014, öppet arbetslösa inklusive sökande i program med aktivitetsstöd, andel av den registerbaserade arbetskraften 16-64 år. Källa: Månadsstatistik, Arbetsförmedlingen.se

Även statistiken för unga (18-24 år) öppet arbetslösa inklusive i program för aktivitetsstöd visar på stora skillnader i kommunerna. Totalt sett är arbetslösheten för unga något lägre i Dalarna än i riket i övrigt, 13,2 procent i förhållande till 13,7 procent för hela riket. Särskilt hög arbetslöshet för de unga finns i Avesta, Borlänge, Hedemora samt Orsa.

Arbetslösheten för inrikesfödda respektive utrikesfödda i Dalarna följer olika mönster mellan åren 2012-2014. Statistik från Arbetsförmedlingen i Falun visar tydligt att arbetslösheten har minskat för inrikesfödda mellan dessa år, medan arbetslösheten för utrikesfödda har ökat i reella tal. Se dessa två tabeller nedan.

Tabell 2: Antal arbetslösa per vecka i Dalarna, inrikesfödda. Källa: Arbetsförmedlingen i Falun

Tabell 3: Antal arbetslösa per vecka i Dalarna, utrikesfödda. Källa: Arbetsförmedlingen i Falun

■ Sysselsättningsnivå uppdelat på kön

Sysselsättningen för männen har ökat något mer generellt, men variationerna är stora mellan länets kommuner – där exempelvis Orsa haft en kraftig ökning av mäns sysselsättningsnivå medan Malung-Sälen endast ökat hälften så mycket. Angående sysselsättning per näringsgren är det precis som i övriga landet (och världen) industrin och offentligdominerade tjänster varandras genusmässiga motpoler och i ännu högre grad i Dalarna. Det beror till stor del på Dalarnas industristruktur och att länet har förhållandevis många sysselsatta inom omsorgsbranschen. För bägge könen har Dalarna klart lägre andelar för företagstjänsterna.

De privatdominerade tjänsterna har störst betydelse för handels- och transportmetropolen Borlänge och för kommunerna med störst besöksnäring. Offentligdominerade tjänster är viktigast för ett antal kommuner i varierande storlekar från Falun till Orsa (liksom för Dalarna i stort).

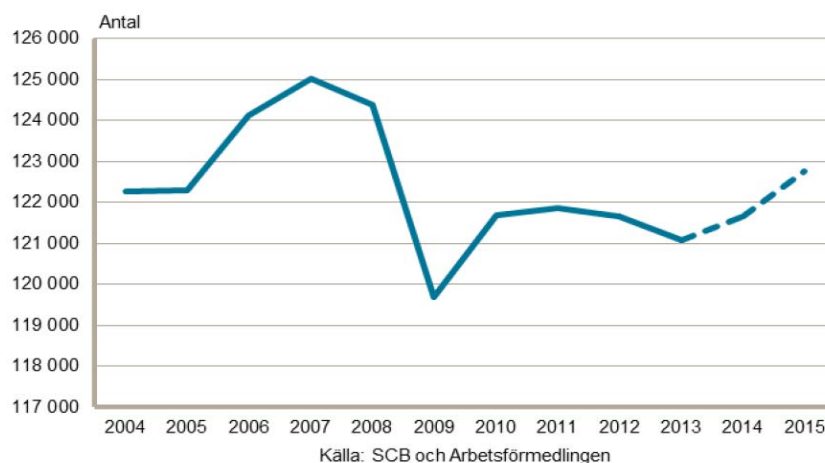
■ Hälsa

Ohälsotalen är högre i Dalarna än i riket, framför allt för kvinnor. Antalet sjukdagar för kvinnor per år är 11 dagar och för män 6 dagar. (2013). För året 2011 låg dagarna på 8,9 för kvinnor och 5,4 för män. Vi ser en ökning hos bägge könen men mest hos kvinnor. 42 % av kvinnorna har stressrelaterade symptom och 27 % av männen har sådana. Psykiska sjukdomar slår hårdast mot kvinnor och det börjar redan hos mycket unga kvinnor i åldrarna 10-14 år. Det är stora sjukskrivningar inom framförallt vård och omsorg i kommunerna. Den fackliga organisationen Kommunal pekar på hemtjänsten som en drabbad sektor.

3.2 PROGNOSEN AV ARBETSLÖSHETEN I DALARNA

En prognos kring sysselsättningen för 2014-2015 från Arbetsförmedlingen⁶ visar att förändringarna i sysselsättning i Dalarnas län har varit små de senaste åren och det finns inte någon tydlig korrelation mellan arbetslöshets- och sysselsättningsnivå.

Av samtliga som var sysselsatta i länet år 2011 kommer nästan 40 procent att ha gått i pension till år 2025. I genomsnitt ersätts 86 procent av alla pensionsavgångar i länet. Det betyder att det behövs minst 41 000 nya arbetstagare för att hålla nuvarande sysselsättningsnivå. Männen är arbetslösa i högre utsträckning än kvinnorna och det är särskilt märkbart bland ungdomarna. Under kommande år måste resurserna inriktas på att skapa jobb-möjligheter för de utrikesfödda. Detta är särskilt viktigt mot bakgrunden av att alla kommer att behövas i länet för att ersätta de mycket stora pensionsavgångarna.

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Bild: Arbetsmarknadsutsikterna våren 2014, Dalarnas län, prognos för arbetsmarknaden 2014–2015, rapport från Arbetsförmedlingen.

⁶ Arbetsmarknadsutsikterna våren 2014, Dalarnas län, prognos för arbetsmarknaden 2014–2015, rapport från Arbetsförmedlingen

3.3 RESURS-/KOMPETENSBEHOV

Åtta av tio företag uppger att de normalt använder informella rekryteringsvägar, d.v.s. använder sina kontakter, sitt nätverk och sociala medier för att hitta rätt kompetens. Enkäten pekar på en växande arbetsmarknad i Sverige, och att småföretagen oftare försöker att rekrytera nya medarbetare. Dock pekar enkäten på att matchningen mellan behov och utbud av arbetskraft är bristfällig, och att det är svårt att hitta medarbetare med rätt kompetens. Framför allt gäller denna brist på kompetens människor med rätt yrkeserfarenhet⁷. Samtidigt visar arbetsmarknadsstatistik från Arbetsförmedlingen⁸ att det finns stor efterfrågan på arbetskraft inom flera branscher för det kommande året (2014-2015).

Några exempel på behov:

Industrin: processoperatörer, driftmaskinister och personer med utbildning och erfarenhet från byggbranschen.

Byggsektorn: installationselektriker, målare, anläggnings- och maskinförare, byggnadsträarbetare.

Handeln: önskar en personalsammansättning som speglar ortens eller kundernas etniska sammansättning.

Transportsektorn: lastbilsförare och bussförare.

Besöksnäringen: kockar, hovmästare, bartendrar och hotellstädare.

Vård och omsorg: efterfrågan på personal är extremt hög.

Gröna näringar: maskinförare, lantbrukare.

Sammanfattande slutsatser från Swecos rapport (som ligger till grund för den regionala handlingsplanen för ESF i Norra Mellansverige):

- Ett diversifierat näringsliv kan mildra effekterna av en nedgång i konjunkturen. Detta innebär en bredare arbetsmarknad för arbetskraften, som då är en attraktivitetsfaktor.
- Stort utanförskap med låg sysselsättning för utlandsfödda, kvinnor och ungdomar.
- Låga utbildningsnivåer.
- Stark industritradition, manligt präglade värderingssystem och höga ohälsotal med stora skillnader mellan män och kvinnor leder till ojämlika strukturer och gör regionen mindre attraktiv för kvinnor.
- En av möjligheterna är en ökad specialisering inom förnyelsebar energi.
- Några hot är befolkningsutvecklingen och höga ohälsotal.

⁷ Svenskt Näringsliv rekryteringsenkäten 2014, mars 2014. En enkät med företagare kring förutsättningarna till att rekrytera ny personal. Totalt drygt 7000 företagare i Sverige svarade på enkäten.

⁸ Arbetsmarknadsutsikter för Dalarnas län 2014-2015, Arbetsförmedlingen, länk: <http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Statistik-prognoser/Prognoser/Dalarna/2014-06-11-Sysselsattningen-okar-och-arbetslosheten-fortsatter-minska.html>

4. Workshopar i kommunerna - halvera arbetslösheten

Detta kapitel sammanfattar resultatet från de workshops som genomförts i regionens femton kommuner, och ger en bild av de utmaningar som finns för ett lyckosamt arbete för ökad arbetskraftsförsörjning.

Projektledningen har genomfört 15 workshopar kring dagens och framtidens process kring arbetslöshet, och träffat kommuner (arbetsmarknadsenheten, grundskola/gymnasium, socialtjänsten), arbetsförmedlingen, Svenska kyrkan samt representanter från försäkringskassan. Totalt deltog 230 personer i dessa möten. Se mer i bilaga 2.

Som en viktig del i dessa workshopar fick man tänka sig en möjlig framtidsbild av Dalarna 2020, i form av en vision. I denna vision hade kommunen halverat antalet arbetslösa, ohälsan hade minskat markant och inneburit ett mer inkluderande och mångfasetterat arbetsliv. Deltagarna i dessa workshopar fick reflektera kring hur man hade lyckats med att nå visionen, vad behövdes göras för att detta skulle ske. Genom en sådan reflekterande process fick deltagarna möjlighet att tänka mer fritt, och sedan beskriva hur man löst dagens problem och utmaningar för att skapa sysselsättning för alla.

I dialogen med de 15 kommunerna framkom ett antal generella utmaningar. Här listas det som har kommit upp på så gott som alla träffarna. Dessa utmaningar matchar mycket väl hur visionerna målades upp kring Dalarna 2020. Dessa utmaningar kan även ses som framgångsfaktorer, d.v.s. om man lyckas möta dessa utmaningar så blir sannolikt kommunernas arbete kring arbetslöshet mer lyckosamt.

De största utmaningarna som kom fram:

- **En dörr in** saknas, en utvecklad och förstärkt samverkan mellan myndigheter och aktörer
- **Gemensamt förhållningssätt**, människosyn, individens fokus, helhetsperspektiv, värdegrund hos personalgruppen.
- **Tidigare insatser** i skolan för att förhindra avhopp, det behövs tidiga insatser och ett utvecklat uppföljningssystem
- **Fler praktikplatser** för arbetssökande, man behöver även arbeta mer med samordning och stödja handledare på arbetsplatserna
- **Stödjande metod** för att arbeta med dem som står långt från arbetsmarknaden, t.ex. metoden Supported Employment, samt ökat arbete med SIUS-konsulenter på Arbetsförmedlingen, eller praktikstöd.
- **Enklare arbetsuppgifter** både inom det offentliga och inom näringslivet behöver tas fram. Man behöver även utveckla nya arenor för sysselsättning såsom sociala företag
- **Socioekonomisk strategi** och **kompetens** i kommunledningen, en förståelse för behovet av tidiga insatser och samhällsnytta för individen
- **Implementera** Unga till arbete i kommunen efter 2014
- **Ledarskap**, en uttalad vilja hos politiker, med tydliga mål och visioner
- **Psykisk ohälsa** hos många långtidsarbetslösa
- **Yrkesinriktad SFI** behövs

Som en del i den regionala dialogen bjöd Region Dalarna under maj 2014 in till en stor konferens för spridning av erfarenheterna hittills och ett samtal om det fortsatta arbetet. Under konferensen tog vi också upp flera av utmaningarna i grupparbeten med deltagarna. De som bjöds in var politiker och kommunchefer, ansvariga som arbetar med målgrupperna inom kommunerna, Arbetsförmedlingen, Landstinget, Försäkringskassan, ideella organisationer samt representanter från näringslivet t ex branschorganisationerna Företagarna och Svenskt Näringsliv och representanter från fackliga organisationer. Totalt medverkade cirka 180 deltagare vid denna konferens.

5. Kartläggning av projekt – minska arbetslöshet

Detta kapitel ger en översikt av resultatet från förstudiens kartläggning av olika projekt och verksamheter. Den presenterar ett antal utmaningar både ur ett individperspektiv och ett system-/aktörsperspektiv.

5.1 METODER OCH FRAMGÅNGSFAKTORER

Kartlägningsarbetet har varit mycket omfattande och genomsyrats av en vilja att föra en dialog, att förankra processen i regionen och att skapa en förberedelse till nya insatser. Totalt har cirka 20 möten genomförts mellan projektledningen och olika intressenter, som t.ex. Länsstyrelsen Dalarna, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Bygg Star, Svenska Kyrkan, Coompanion, Vuxenpsykiatri i Falun, Arbetsmiljöverket och Rädda Barnen.

Förstudiens kartläggning har i första hand fokuserat på arbetsmarknadsprojekt inom programområde 2. Det har visat sig att projekten oftast använder sig av vissa återkommande komponenter eller insatser i projekt kring arbetslöshet.

Projekten har oftast jobbat med:

- en dörr in, kopplat till mottagning, kartläggning och samverkan kring individen
- program för ett utvecklat förhållningssätt, individuellt stöd samt stöd i grupp, samt stöd efter projektet
- praktikplatser, en utvecklad hantering med stöd, samordning och Supported Employment. Vissa har även tittat på insatser för att skapa en lärling light
- Skolan är ett område som varit aktuellt de senaste åren, och där har det oftast handlat om att förhindra avhopp och att göra insatser på högstadiet och gymnasiet.

Framgångsfaktorer i de kartlagda projekten (räknat nyckelorden):

1. Kompetens (hos personal)
2. Individualisering/ individanpassning/individfokus
3. Samverkan
4. Kontinuitet och tid (för deltagaren)
5. Engagemang (hos personal, projektgrupp)
6. Flexibelt upplägg
7. Tidiga insatser
8. Delaktighet/ egenmakt
9. Helhetssyn, bemötande, förhållningssätt, gemensam målbild/ värdegrund

Specifika metoder för målgruppen - Unga med funktionsnedsättning:

- Tekniska lösningar/hjälpmiddel
- Person som följer med hela vägen tex SIUS (Supported Employment)
- Helhetsperspektivet (boende, ekonomi, hälsa, självbild, fördjupad kartläggning och utifrån individens förutsättningar och behov)

Specifika metoder - Unga nära arbetsmarknaden (18-25 år)

- Lokala program (intro, praktik, grupp och individ)
- Förhållningssätt (bemötande, reflektion)
- Dropin
- Coaching
- Praktik, lärlingsplatser m.m.

Specifika metoder - Unga mycket långt ifrån arbetsmarknaden

- Uppsökande verksamhet, från dag ett (krävs samarbete från AF-rehab, psykiatri, beroendecenter, gymnasiesärskola, socialtjänsten m.fl.)
- Kartläggningssamtal med helhetsperspektiv
- Självstärkande utveckling (t ex 7-TJUGO)
- Stöd t ex Supported Employment
- Individanpassat (mycket personligt stöd, enkel arbetsträning på prov)

Specifika metoder - Unga avhoppare eller med risk för avhopp

- Uppsökande verksamhet (hembesök kvällstid/helger, familjesamtal, täta kontakter.)
- Kartläggning av betyg F (icke godkänd) redan i årskurs 1
- Hjälp med struktur (gemensam frukost, schemalagd hälsa, social träning, stödverkstad, individanpassad studieplan, först vardag, sedan studier/jobbb)

Specifika metoder – Utlandsfödda – från Dalarna – Implementering, integration

- Gemensam värdegrund och förhållningssätt
- Goda arbetsgivarkontakter och meningsfull praktik
- Språkinläring på talets grund
- Helhetstänkande kring hälsa

Områden som inte varit så mycket i fokus i de kartlagda projekten är:

- branscher som projektägare, t.ex. gröna näringar, vård/omsorg, besöksnäring
- arbetsgivare och kompetensförsörjning, stöd och utbildning för personalen, differentierade arbetsuppgifter.

Nedan ges en illustration av viktiga områden som kan ses som viktiga komponenter i kommande program:

Bild : Viktiga komponenter i program, källa: presentation från förstudien i samband med konferensen den 23 maj

SKOLAN – TIDIGA INSATSER

I EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt, Europa 2020, är ett av målen att minska andelen ungdomar 16-24 år som inte slutfört gymnasiet. I alla workshopar har detta område lyfts fram som extra viktigt; att göra tidiga insatser i skolan för att minska avbrott och förbättra den psykiska hälsan. Det finns mycket goda resultat från det projekt som SKL bedrivit under tre år – Plug In – som omfattar skolor i 55 kommuner.

FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Förhållningssätt, värdegrundsarbete, människosyn och bemötande är en viktiga faktorer i arbetet med alla människor. Utvärderingar visar att ett gemensamt förhållningssätt är en viktig framgångsfaktor för resultatet men också för de anställdas arbetsmiljö och välmående. Denna del har utvecklats inom ESF-projektet Unga till arbete (W18-24) och både personal och deltagare vittnar om dess betydelse för projektets framgång.

EN DÖRR IN

För att underlätta övergången till arbete för människor som är arbetslösa, är det av stor vikt att berörda enheter/myndigheter samverkar, som t ex verksamheten inom Finsam-förbunden.

PROGRAM OCH UPPLÄGG

Ett tydligt upplägg och ett flexibelt program som bidrar till trygghet och kvalitet för både personal och deltagare. Det är viktigt att det finns möjligheter för deltagare och kursledare att kunna påverka upplägg och innehåll.

SOCIALA FÖRETAG

Målet med socialt företagande är att integrera människor, som har svårt att få jobb, på arbetsmarknaden. Sociala företag skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, anställning, avtal eller andra former av kontrakt. Här finns en stor utvecklingspotential för olika verksamheter och för människor som har svårt att få ett arbete.

PRAKTIK

Det är viktigt att få praktik som är anpassad efter individens förutsättningar och behov. I många fall behövs ett större stöd för deltagare och handledare framför allt när det handlar om personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Här finns beprövade metoder, t ex SE (Supported Employment) och utbildningar för handledare. Respektive kommun behöver ett administrativt system som hanterar praktikplatserna och deras status (t ex praktikplatsen.se)

ARBETSGIVARE

Detta område handlar om kompetensförsörjningen i länet och att hitta metoder/modeller som öppnar upp för personer som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden, att organisera arbetet så att det finns arbetsuppgifter som inte kräver så hög kompetens. En annan del är att stödja arbetsgivare (både offentliga och privata) att utvecklas till att bli mer attraktiva, vilket utvecklar organisationen och länet. Ett bra ledarskap, kvalitet, arbetsmiljö gör att arbetsgivare blir attraktiva. Ett kontinuerligt utvecklingsarbete tillsammans med personalen ger; nöjda kunder, nöjd/välmående personal och lönsamhet.

BRANSCH

Att engagera branscher i arbetsmarknadsåtgärder och utbildningar är lyckosamt. Projekt som ägs av en bransch visar ofta på bra resultat och kvalitet.

5.2 NÅGRA EXEMPEL PÅ PROJEKT KRING ARBETE MED ARBETSLÖSHET

Projektgruppen har kartlagt många intressanta projekt och verksamheter i denna förstudie. Projekten har varit intressanta av olika anledningar, ibland för den höga måloppfyllelsen i projektet ibland för de innovativa aktiviteter som genomförts i projektet. Nedan listas några exempel på intressanta projekt, framför allt i vårt och angränsande län, i en sammanställning av alla kartlagda projekt, se mer i bilaga 1.

Grön Rehab, ett projekt kring långtidssjukskrivna i Hedemora kommun

Kompetensbyrån, ett projekt i flera av Dalarnas kommuner, med insatser kring socialt företagande både på deltagarnivå och systemnivå.

Unga till arbete, ett stort regionalt projekt i Dalarna kring ungas arbetslöshet som varit lyckosamt. Implementering förbereds i flera av Dalarnas kommuner.

Sigrid, ett projekt kring utrikesfödda, unga och 55+ i tre län med Arbetsförmedlingen som projektägare.

Arenan Academy, ett projekt i Falun för att få unga tillbaka till studier.

Vägval framtid, ett projekt kring gymnasiet och hemmasittare i Smedjebacken/Ludvika

Lärling 2.0, ett regionalt projekt i Värmland som har skapat en modell för lärling-light och som utvecklat en nära dialog med näringslivet i regionen.

Arbetslust, ett projekt kring aktiv hälsa och friskvård i Sandviken, Ockelbo och Hofors kommuner. Mycket nära samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen lokalt.

Högtrycket, ett tidigare projekt i Söderhamn kring samverkan och samlokalisering mellan Arbetsförmedlingen och kommunen. Detta är nu implementerat, och har varit en förebild till projektet Unga till arbete.

Produktionsskola, en utbildningsform i Danmark för unga 15-24 år, för praktiska yrken i nära samverkan med Arbetsförmedlingen och kommunen.

5.3 GENERELLA UTMANINGAR PÅ INDIVIDNIVÅ

I samband med kartläggningen av projekten såg vi att ett antal utmaningar på individnivå som förekom i de flesta eller många projekt. Några är specifika för målgruppen, men de flesta gäller samtliga målgrupper.

Långvarigt utanförskap: Deltagarna står ofta långt från arbetsmarknaden och behöver därför mer tid och fler insatser.

Kontinuitet: Deltagarna behöver inte bara mer stöd utan behöver även få ett kontinuerligt stöd under hela projektiden, samt stöd efter projektet. Ett exempel på detta kan man se i projektet Arenan Academy i Falun.

Lägre tröskel: Deltagare behöver lågtröskel-aktiviteter, framför allt de som varit långtidsarbetslösa. Det kan vara svårt att hitta lämpliga aktiviteter.

Inlåsning: Efter en lite längre tid i projektet kan det i vissa fall vara svårt att släppa taget, man vill stanna i gemenskapen och ”tryggheten”.

Självförtroende: Ofta är självförtroendet lågt och man har en ganska negativ syn på framtiden.

Motivation: Det låga självförtroendet och det långa utanförskapet skapar lägre motivation att delta i projektet.

Entreprenöriella kompetenser: Alla deltagare i projekt kring socialt företagande passar inte som entreprenörer. Vi ser från projektet Kompetensbyrån i Dalarna att det behövs olika typer av roller i ett socialt företag.

Uthållighet: För unga personer med en funktionsnedsättning (psykisk ohälsa) är det ofta svårt att behålla en anställning

Bemötande: Särskilt unga med psykisk ohälsa upplever att det finns ett problem med bemötandet från olika aktörer och att det är svårt att förklara sina behov och sin situation.

Svenska språket: I projekt med målgruppen utrikesfödda ser vi ofta att nivån på deras svenska är låg, och detta gör det svårare för deltagaren att ta till sig alla aktiviteter i projektet.

5.4 GENERELLA UTMANINGAR PÅ AKTÖRS- ELLER SYSTEMNIVÅ

Vår kartläggning av projekt visar även på ett antal utmaningar för projekten på aktörsnivå eller systemnivå.

Ägarskap/implementering: I många projekt finns det en utmaning med intresset och ägarskapet från olika aktörer. Samverkan är ofta en genomgående utmaning för projekt kring arbetslöshet.

Implementering: Det är ofta en stor utmaning att gå från projekt till verksamhet, och att implementera nya arbetsprocesser.

Socioekonomi: En utmaning med projekt som berör många aktörer är att man måste kunna se samhällsnyttan i stort för samarbetet kring individen. Ofta saknas en gemensam socioekonomisk förståelse bland aktörerna.

Praktikplatser: Det finns ofta en stor brist på relevanta och lämpliga praktikplatser. Det är svårt att skapa modeller för en effektiv sökning och matchning av praktikplatser. Arbetsplatserna är inte förberedda på att ta emot praktikanter med behov av stöd.

Konjunktur: En utmaning i många projekt är att konjunkturen har försämrats från tidpunkten när man skrev projektansökan, vilket gör att målen är svårare att uppnå.

Regelverk: Vi ser en hel del krockar (upplevda hinder) i regelverken mellan olika huvudmän, vilket påverkar deltagarnas stöd och behov.

Attityder: Attityder hos arbetsgivare kring arbetslösa generellt och deltagare med funktionshinder specifikt är en utmaning för projekten.

Skola/Näringsliv: Det finns ofta ett bristande samarbete mellan skola och näringsliv, vilket påverkar elevernas syn på arbetsmarknaden och skolornas kunskap om näringslivet (unga 15-18).

Kunskap: Det finns ett stort behov av kunskap kring socialt företagande bland tjänstemän och förtroendevalda.

Projekt/näringsliv: Ofta är näringslivet endast med i en referensgrupp eller är delaktiga i någon av aktiviteterna, det saknas ofta ett nära samarbete mellan projekten och näringslivet.

6. Analys av framgångsrika metoder och verktyg

I detta kapitel beskrivs ett antal metoder och verktyg som är vanligt förekommande i arbetet med att minska arbetslösheten och främja en effektiv arbetskraftsförsörjning i projekt och verksamheter. Dessa metoder och verktyg är även sådana som har lyfts fram som lyckosamma i olika utvärderingar och studier. De lyfts fram utan inbördes ordning.

6.1 AKTIV HÄLSA

Fysisk aktivitet, bra kosthållning och sociala aktiviteter främjar hälsan. Individer som inte förvärvsarbetar löper risk att minska sin fysiska aktivitet och att förlora sina sociala kontakter. En av riskfaktorerna för personer som är sjukskrivna är att falla in i en passiv sjukroll och bli alltmer beroende av hälso- och sjukvårdens resurser. Hälsostärkande gruppaktivitet kan vara en värdefull förberedelse inför fortsatt arbetsrehabilitering. Insatser kring aktiv hälsa är oftast relevanta för dem med behov av samordnad rehabilitering. Det finns flera goda exempel på insatser kring aktiv hälsa, t ex från projektet Arbetslust i Sandviken, Ockelbo och Hofors samt projekten Sigrid och Komhall i Smedjebacken. Syftet med aktiv hälsa är att:

- förkorta sjukskrivningstiden, förebygga sjukskrivning, återföra individer till arbete
- påverka livsstilsförändringar hos deltagarna till ett större egenansvar för sin hälsa och situation
- förebygga eller bryta passivitet och isolering samt bidra till att minska bidragsberoende.

6.2 PRAKTIK- OCH LÄRLINGSPLATSER

Många projekt har utvecklat olika metoder för att samordna hanteringen av praktik- och lärlingsplatser. Det finns goda erfarenheter från bland annat projekten: KRUT-projektet inom Sjuhäradssamordningsförbund, Nätkraft inom Umeå Kommun, Praktikplatsen.se inom GR utbildning, projektet På väg till jobbet inom Hedemora/ Avesta samt från projektet Unga till arbete inom Region Dalarna. I många av projekten finns två olika nivåer av insatser, dels stöd och handledning till deltagare och arbetsplatser, dels samordning av hanteringen av praktikplatser inom kommunen.

Det finns även flera handböcker om praktik. Svenskt Näringsliv har utvecklat tre handböcker som vänder sig till lärare, arbetsgivare och unga i grund- och gymnasieskolan (Svenskt Näringsliv, 2007). Specialpedagogiska skolmyndigheten har tagit fram en handbok som stöd för arbetsledare som tar emot unga praktikanter från gymnasiesärskolan (Man är liksom fri på jobbet, 2008). Ytterligare en skrift som kan inspirera är ”Röster om Unga Jobb”, där Swedbank och Sparbankerna delar med sig av erfarenheter och lärdomar från deras satsning på praktik till unga (Röster om Unga Jobb, 2011).

Inom Temagruppen Unga har rapporten ”Vi sänker trösklarna”⁹ tagits fram. Det är en studie av hur arbetet med praktikplatser har fungerat i projekt inom Europeiska Socialfonden. Rapporten lyfter bland annat fram att: rätt använt är praktik ett fantastiskt verktyg. För att vara framgångsrik ska en praktik ha ett tydligt formulerat syfte, ett mål,

⁹ Vi sänker trösklarna, 2011, Temagruppen Unga, rapport 2011:3

en plan och tydlig uppföljning. Praktikperioden ska leda till att individen har lärt sig något nytt och ett dokumenterat lärande och referenser som underlättar etableringen på arbetsmarknaden. En annan framgångsfaktor som lyfts av både projektledare, unga praktikanter och arbetsledare är tidsaspekten. I flera av de verksamheter vi mött har projektpersonalen arbetat mycket med motivationshöjande samtal och stöd både inför, under och efter själva praktiken. Vi har sett att tillfrågade arbetsledare som tar emot unga praktikanter från ESF-projekt gör det av sociala skäl, för att ta ett samhällsansvar. De uppger att de viktigaste egenskaperna en praktikant bör ha är motivation och intresse. Andra färdigheter som arbetsledarna nämner som mycket viktiga är bland annat punktlighet, servicekänsla och samarbetsförmåga. Arbetsledare uppger i intervjuer att handledarskapet ger ett mervärde till arbetsplatsen och personalen men majoriteten uppger att det finns ett behov av kompetensutveckling i handledarskapet vilket bör betraktas som en kommande utmaning.

6.3 SUPPORTED EMPLOYMENT/ARBETSSTÖD

Metoden Supported Employment (SE) syftar till att tillvarata resurser att hitta hållbara lösningar för den enskilde individen, ofta med en funktionsnedsättning, i riktning mot arbete. Konkret utgår metoden från att den enskilde snabbt ska komma ut på en arbetsplats istället för en praktikplats. De arbetsinstruktioner, den hjälp att klara sociala situationer m m som behövs ska ges direkt på den arbetsplats där denne sedan om möjligt ska få fortsatt anställning.

En utvärdering av metoden Supported Employment¹⁰ har gjorts av PWC på uppdrag av Samordningsförbundet Östra Södertörn. Denna utvärdering visar att Supported Employment har kommit att innebära ett förhållningssätt som präglas av ett intensivt och individuellt stöd och att SE har blivit en beteckning som används på många olika sätt. Detta kan ses som ett problem då det blir svårare att dra generella slutsatser kring användningen av metoden SE. Det man kan se i Södertörn är att projekten har förstärkts genom utbildning i Supported Employment för både handledare och övrig projektpersonal. Utvärderingen lyfter även fram vikten av att ha ett tydligt mål med praktiken. Utan ett tydligt mål så kan man inte utvärdera resultatet av insatsen. Slutsatser från Nätkraft i Umeå kommun samt från KRUT-projektet i Sjuhärad visar på goda resultat vid användningen av SE eller liknande insatser.

Enligt arbetsgruppen för praktikplatser inom förstudien Tillväxt för alla innebär Supported Employment en förenkling av arbetet med att hitta och behålla praktikplatser hos arbetsgivarna. SE bör dock vara en funktion kopplad till samordningen av praktikplatser. Det behöver därför finnas en lokal nivå och en regional samordning kring SE. Kanske är det olika verksamheter/funktioner som hittar praktikplatser (mer säljande) och som sedan jobbar med SE (mer stödjande).

6.4 UTVECKLING AV FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Framgångsfaktorn i mötet med andra människor är att vara medveten om sitt eget förhållningssätt i mötet. Att förstå att sitt sätt att vara och bemöta andra är av avgörande betydelse för hur väl vi lyckas i vårt arbete med andra. Det handlar med andra ord om egen personlig utveckling för att på ett bättre sätt kunna hjälpa andra att nå sin personliga utveckling. Det finns många metoder för att utveckla förhållningssättet i mötet med individen. En sådan metod är 7-TJUGO-metoden, som både är en ledarskapsutbildning och ett metodmaterial för ledare, mentorer och pedagoger som vill arbeta med ämnen

¹⁰ Det finns flera olika definitioner och beskrivningar av Supported Employment. Enligt Socialstyrelsen är Supported Employment (SE) ett samlingsnamn för en viss typ av arbetsrehabiliteringsinsatser för personer med funktionshinder. Utgångspunkten för dessa insatser är att personen ska få det stöd och den vägledning som behövs för att kunna få, och behålla, ett arbete på den öppna arbetsmarknaden.

under samlingsnamnet livskunskap. Metoden har som huvudfokus att ge ledare en utbildning och ett material som kan leda dem i arbetet med de grupper de möter. Syftet med 7-TJUGO, oavsett åldersgrupp, är att stärka individernas självbild, så att de med framgång kan utveckla goda relationer till sig själva och andra samt hantera situationer på ett givande sätt. Metoden 7-TJUGO används framgångsrikt i flera svenska kommuner.

6.5 UTVECKLING AV SAMVERKAN

Det finns inte någon allmänt vedertagen definition av begreppet samverkan och därmed inte någon gemensam förståelse för vad samverkan ska leda till. Ofta används samverkan som ett begrepp för alla former av samverkan, samarbete, samordning etc., oavsett hur integrerad den är och hur den organiseras. Europeiska Socialfonden beskriver samverkan som något som man gör tillsammans och som man inte skulle kunna göra lika bra var och en för sig.

I Sverige har ett stort antal samverkansprojekt genomförts mellan myndigheter som ger stöd till arbete och försörjning. Vanligast är samverkan som sker på frivillig väg på lokal nivå. Lagen om finansiell samordning från år 2004 ger myndigheter möjlighet att samverka i en gemensam organisation. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har i många sammanhang signalerat att bristen på samverkan och samsyn mellan olika sektorer får till följd att resurserna inte utnyttjas effektivt, vare sig från den enskildes eller från samhällets utgångspunkter. Detta leder många gånger till att väntetider uppstår och att det utförs dubbelarbete. Det gäller alltså att hitta nya former för samverkan som bidrar till att resurserna utnyttjas bättre.

Ett problem är att utvecklingen av olika samverkansmodeller många gånger prövas i en tillfällig projektform. Det innebär ofta att även om resultaten i projekten är framgångsrika så påverkar de inte direkt den ordinarie verksamheten.

Viktiga faktorer för en framgångsrik samverkan är att det finns redskap för styrning, struktur och för samsyn. Med styrning menas till exempel att det krävs engagemang och styrning på samtliga ledningsnivåer. Ledningen måste bland annat legitimera den samverkan som ska ske på lägre nivåer och efterfråga information om hur arbetet utvecklas. Det krävs också en gemensam målbild som är överordnad den egna organisationens mål, samt att aktörerna har en löpande diskussion om vad en lyckad samverkan är med utgångspunkt i systematiska uppföljningar av arbetet.

Struktur innebär att man gemensamt identifierar målgrupper och problemområden och vilken roll de olika aktörerna har och att man har tydliga rutiner för samverkan och en närhet mellan operativa och strategiska parter. Viktiga verktyg för att kunna bygga en struktur för samverkan är t ex att det finns ett avtal mellan samverkande verksamheter kring mål, ansvar och uppföljning.

Vidare är det viktigt att de som samverkar har den kompetens som krävs t ex att förstå sin roll, arbeta med mål, metoder och uppföljning. För att kunna utveckla samverkan krävs sektorsövergripande möten där alla som berörs deltar och där innehållet och slutsatserna från dessa möten dokumenteras. Att det finns en samsyn framhålls som en tredje viktig punkt och det betyder bland annat att de berörda aktörerna har kunskap om varandras verksamheter och har en samsyn kring själva problemet. Kopplat till det den öppna kommunikationen är det också viktigt att aktörerna har gemensamma begrepp och en samstämmig syn på arbetet.¹¹

¹¹ Scenarioanalys av samverkan mellan offentliga aktörer kring arbetslösa och långtidssjukskrivna – en del av utvärderingen av KRUT-projektet, 2012, Ehneström, Hamasor, Skarin

7. Input från förstudiens arbetsgrupper

Detta kapitel ger en sammanfattande bild av hur diskussionen har gått i förstudiens arbetsgrupper, och de slutsatser som arbetsgrupperna har kommit fram till. De flesta grupper har en bilaga som ger en utförligare beskrivning av delprojekten.

Det långsiktiga målet med förstudien är att skapa ökade förutsättningar för arbetslösa att få insatser som är anpassade efter individens förutsättningar och behov. Arbetsgrupperna ska skissa på idéer kring struktur/samverkan samt kring stöd/insatser för individen.

Genomgående teman för alla arbetsgrupper är förhållningssätt och samverkan.

Grupperna är:

1. Gröna näringar (tillsammans med Länsstyrelsen och branscherna)
2. Praktikplatser – utvecklad hantering, struktur och stöd (till deltagarna och handledarna)
3. Skolan – tidiga insatser (gymnasieskolorna och Gysam samt högstadiet)
4. Socialt företagande (Companion och Kompetensbyrån)
5. Landstinget – kreativ rehab och grön rehab
6. Ideella sektorn (arbetsgrupp med Svenska kyrkan kring volontärer)
7. Erfarenheter från Dalarna - Implementering, integration
8. Projektgrupp -/ sambandscentral

7.1 GRÖNA NÄRINGAR

Under den inledande planeringen av förstudien framkom en idé om att utreda möjligheter till utveckling inom verksamhetsområdet ”gröna näringar” som skulle kunna bidra med nya arbetstillfällen och praktikplatser. Inte minst för människor som har svårt att ta sig in på den traditionella arbetsmarknaden. Som ett delprojekt i förstudien initierades därför en mindre förstudie, Gröna näringar ur ett hållbart perspektiv, som Länsstyrelsen fick ansvara för. Med gröna näringar avses affärsverksamhet som levererar produkter och tjänster som kan produceras från, eller baseras på, naturen. De viktigaste verksamhetsområdena är jordbruk, skogsbruk, energiförsörjning och turism.

Förstudien Gröna näringar ur ett hållbart perspektiv har genomförts under hösten 2015 och har som huvudresultat gett en projektkatalog med 14 projektförslag. Läs mer om detta i delprojektrapporten, bilaga 4. Dessa ska ses som underlag för presumtiva projektägare att vidareutveckla till detaljerade projektbeskrivningar som kan ligga till grund för ansökningar om stöd från någon ESI-fond.

Projektförslagen har tagits fram på följande sätt:

- Genom kunskap och idéer hos projektgruppens deltagare.
- Genom studier av tidigare genomförda förstudier och projekt inom området.
- Genom telefonsamtal med ett antal personer verksamma inom de gröna branscherna.
- Genom arbetsmöten med representanter för Länsstyrelsen, Region Dalarna, Skogsstyrelsen och LRF, där resultatet av deras interna idéarbete diskuterats och arbetats in i aktuella projektförslag.

Förstudien rekommenderar att två projekt prioriteras för att möjliggöra en projektansökan i respektive ESI-fonds första utlysningssomgång:

- Mot gröna jobb är ett projektförslag med ett liknande upplägg som det framgångsrika projektet Unga till arbete, och riktar sig till alla målgrupper som omfattas av Socialfondens programområde 2, men med förbehållet att deltagaren har uttryckt ett intresse för gröna näringar. Det kan vara personer som vill veta mer om de gröna branscherna och genom praktik undersöka om det finns någon yrkesinriktning som kan kännas meningsfull att sträva vidare mot.
- Bilda ett formellt nätverk för gröna näringar är en förstudie med uppgift att föreslå hur ett formellt nätverk för gröna näringar i Dalarna skulle fungera samt att inventera intresset hos olika organisationer att medverka i nätverket.

7.2 PRAKTIKPLATSER

Syftet med denna arbetsgrupp är att utreda behovet av ett länsövergripande projekt för att samordna arbetet med praktik i kommunerna, öka antalet praktikplatser och att öka möjligheten till matchning av deltagarens kompetens och erfarenhet med arbetsplatsens behov. Deltagare i arbetsgruppen har varit Torbjörn Skarin/förstudien Tillväxt för alla, Jessica Vidberg, projektet Dalarna – Implementering, integration, Peter Östlund/verksamhetsledare Cozmoz i Borlänge samt Petra Palmestål/Finsam Falun.

De utmaningar som arbetsgruppen kring praktikplatser inom Tillväxt för alla upplevde som viktigast i Dalarna var:

På strukturnivå (aktörsnivå)

- En samordning behövs av arbetet med praktikplatser, tydliga roller och ansvarsfördelning
- Det behövs ett system för att inte ”ringa ned” arbetsplatserna
- Det behövs en ökad tydlighet kring offentlig sektors roll och metoden i arbetet med praktikplatser (inom både offentlig sektor och inom näringslivet)
- Man behöver hitta enklare arbetsuppgifter som passar för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden

På individnivå (deltagarnivå)

Vissa deltagare behöver även någon som coachar dem och stödjer dem under praktikplatsperioden (Supported Employment), inte enbart en ”teknisk” matchning

- Det behövs även ett försteg, där man arbetstränar och har social träning etc. (Supported Training)
- Det behövs sysselsättningsplatser
- Det behövs meningsfulla arbetsuppgifter på en praktik
- Det behövs särskilda insatser för utrikesfödda som trots SFI inte har ett fungerande språk och därför inte får någon praktik

Baserat på dessa prioriteringar skissade arbetsgruppen vid sitt möte på ett ramverk kring regionens fortsatta arbete kring praktikplatser. Praktikplatser blir sannolikt inte ett eget regionalt projekt utan blir en komponent i en större regional satsning, antingen som en ordinarie verksamhet eller som en del av ett projekt.

Inom projektet Unga till arbete är slutsatsen kring praktikplatser att många har fått praktikplatser, även om det i vissa fall tar tid. Det gäller att skapa en strukturerad

arbetsprocess och en psykosocial arbetsmiljö som främjar skapandet av bra praktikplatser.

Inom verksamheten Nätkraft i Umeå kommun lyfte man fram vikten av individanpassade insatser, ibland är det mer av Supported Training¹² än Supported Employment.

När det gäller IT-stöd för hantering av praktikplatser, finns det en webb-lösning som heter praktikplatsen.se som är utvecklad av Göteborgsregionens kommunalförbund (GR utbildning). Den används inom Västra Götaland framför allt inom skola och vuxenutbildning samt även kopplat till arbetslöshet och kompetensförsörjning inom olika kommuner i Sverige.

Förutom dessa utmaningar och framgångsfaktorer har ytterligare tankar kommit från arbetsgruppen kring regional samordning:

- Det behövs en regional teknisk plattform, för att underlätta för kommunerna att komma igång med, och uppmuntra till användandet, av plattformen
- Det behövs en samordning kring praktikplatser, både på kommunal och på regional nivå. Denna samordning bör t ex hantera beskrivning av generella rutiner, praktikplanering, uppföljning, ansvar/roller, kontaktpersoner mm.
- Det behövs ett regionalt/kommunalt nätverk för erfarenhetsutbyte kring hanteringen och samordningen av praktikplatser

Baserat på diskussionen kring Mottagningsteamet (En dörr in) i Falun och behoven kring praktikplatser för arbetssökande diskuterade arbetsgruppen ett möjligt upplägg för detta som en del av ett regionalt projekt i regionens kommuner.

I slussen/mottagningen bör man gemensamt ta fram en handlingsplan för individen, där varje huvudman/myndighet gör en analys av individen behov och förutsättningar.

7.3 SKOLA (AVHOPP)

Arbetsgruppens syfte var att undersöka förutsättningarna för ett regionalt ESF-projekt för att på sikt minska avhopp från skolan och att förbättra elevernas psykiska hälsa. Region Dalarna och Gysam har genom denna arbetsgrupp haft ett nära samarbete. Deltagare i gruppen har varit Linnéa Woxberg/delprojektledare i förstudien, Malin Johansson Romsig/ SYV Svärdsjöskolan, Göran Ehn, delprojektledare i Unga till arbete. Karin Rosenberg, projektledare för förstudien och Pernilla Bremer från Gysam har funnits som stöd under processen.

Arbetsgruppen har hämtat in fakta, synpunkter och erfarenheter genom en mindre kartläggning av tidigare genomförda projekt i länet och nationellt, genomfört intervjuer, studiebesök och möten med referensgrupper. Särskilt fokus har varit erfarenheter från det nationella ESF-projektet Plug In som genomförts av SKL tillsammans med fem regioner och 55 kommuner. Intervjuer har gjorts med projektledare, studie- och yrkesvägledare, kuratorer, rektorer och personer med erfarenhet av KIA eller målgruppen. Arbetsgruppens process och slutsatser är beskrivna i en rapport "Den stödjande skolan" som finns i bilaga 5.

Dalarna står inför ökande antal avhopp i gymnasieskolan och antalet obehöriga elever till nationella program, precis som övriga landet. Det finns dock en svårighet i att hitta tillförlitlig statistik kring avhopp då skolverkets data har tre års fördröjning, eftersom det ser mycket olika ut på skolorna hur denna registrering genomförs. Om man på ett bra sätt ska kunna följa upp om ett projekts insatser för att minska avhopp gett effekt, är det en förutsättning att skolorna funnit en rutin för kartläggning och på så sätt utgår från ett

¹² Uttrycket Supported Training används för stöd till individer som står långt från arbetsmarknaden, och där praktiken är mer av formen arbetsträning och social träning

grundläge att mäta mot. Det blev tydligt för arbetsgruppen att rutinerna kring att registrera avhopp från gymnasiet ser olika ut på skolorna i Dalarna.

I intervjuer och möten med referensgrupper har det framkommit att det finns ett behov och intresse av att arbeta mer förebyggande i skolorna. Både när det gäller elever med behov av extra stöd men också kring alla ungas psykiska hälsa i skolan. Andra utvecklingsmöjligheter som lyfts fram är bl.a. kompetens i bemötande hos personal, rutiner för elever som är i riskzonen för avhopp och utveckla överbyggnaden från grundskola till gymnasium.

Det nationella ESF-projektet Plug In ger exempel på metoder för att förebygga och minska avhopp. Arbetsgruppen har särskilt fokuserat på de faktorer som är mest återkommande i de samtal vi haft och som i utvärderingar pekats ut som de främsta framgångsfaktorerna/utmaningarna. Dessa är:

- Elevens anknytning till skolan
- Tidiga insatser i skolan
- Flexibel utbildning

För att göra ett regionalt projekt i syfte att minska avhopp, ser arbetsgruppen följande möjligheter:

- Målgruppen lyfts fram i Socialfonden, i nya ungdomspolitiken, i Dalastrategin och i Gysams målbeskrivning.
- Det finns ett intresse och behov hos skolorna att arbeta mer förebyggande.
- Plug In visar på beprövade metoder som ger möjlighet att anpassa och stärka i fler kommuner.
- Tidigare regionala projekt i länet har visat på goda resultat på individ-, kommunal och regional nivå. Det ger goda förutsättningar för fortsatt samarbete regionalt.

I januari 2015 kommer kommunerna att lämna besked om de är intresserade av att delta. Våren kommer att ägnas åt att ha en dialog med respektive kommun kring upplägg, antal deltagare, metoder och tidplan.

Utifrån det arbete som gjorts ovan gällande gymnasieskolorna, har även några högstadieskolor kontaktats för att sondera intresset av att arbeta med elever i åk 9 för att minska avhopp och förbättra elevernas psykiska hälsa. Intresset för att arbeta aktivt med dessa frågor var mycket stort. Möten har hållits i tre kommuner med tre kommunala högstadieskolor. Skolorna ser att detta ligger i linje med deras intressen för utveckling av de egna verksamheterna och välkomnar ett utbyte med andra skolor inom ramen för ett gemensamt regionalt projekt.

7.4 SOCIALT FÖRETAGANDE

Syftet är att utreda behovet av ett länsövergripande projekt för att öka antalet sociala företag och att skapa förutsättningar för ökad hållbarhet när det gäller socialt företagande i regionen. Som faktaunderlag har bland annat olika utvärderingar av insatser kring socialt företagande använts, intervjuer med Arbetsmarknads- och integrationskontoret i Falun, det avslutade projektet Kompetensbyrån i Dalarna samt Coompanion Dalarna. Deltagare i arbetsgruppen för socialt företagande har varit Torbjörn Skarin/projektledare Region Dalarna, Anki Rooslien/föreningen Kompetensbyrån samt Bengt Sundgren och Sam Risander/Coompanion Dalarna.

En styrelse har bildats för Kompetensbyrån ekonomisk förening, som kan fungera som aktör i kommande utlysningar. Den nybildade ekonomiska föreningen har dock ingen större kassa, och kan därför inte vara projektägare.

Det planerade regionalfondsprojektet med Coompanion beskrivs som ”Företagsinkubator för ökad konkurrenskraft bland befintliga små och medelstora ASF”. Projektet syftar till ökad och hållbar tillväxt bland befintliga arbetsintegrerade sociala företag (ASF). I projektskissen har man identifierat tre delmål (huvudområden och målgrupper) som en företagsinkubator för ASF behöver fokusera på:

- affärsutveckling av befintliga ASF
- skapande av möjligheter för fler och starkare ASF genom nätverk/klusterbildningar och genom att nå nya marknader och branscher
- information och kunskapsutveckling om ASF som tillgodoser både praktik och akademi samt når relevanta aktörer i stödstrukturen

Det planerade socialfondsprojektet har som syfte är att skapa ökade förutsättningar för etableringen av långsiktigt hållbara sociala företag samt att stärka befintliga sociala företag. Man behöver skapa en plattform för att kunna samla och sprida kunskap kring att driva sociala företag och att skapa goda förebilder när det gäller socialt företagande. De tänkta projektaktörerna för detta projekt är bolaget Samarkand, föreningen Kompetensbyrån samt de sociala företagen.

Det finns även andra behov av regionala insatser: finansieringsmodeller för socialt företagande, regional samordning kring socialt företagande med en regional strategi¹³ och en handlingsplan, skapa enklare arbeten och ett närmare samarbete med branscher som vård och omsorg, samt ökad samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna.

7.5 LANDSTINGET – KULTUR OCH HÄLSA SAMT GRÖN REHAB

Konsten och kulturens inverkan på människors hälsa är numera vedertagen kunskap. Kultur bidrar till att öka känslan av sammanhang (KASAM-begreppet) samt ger ökad upplevd folkhälsa och ökad självkänsla. Många goda exempel finns på kreativa processers positiva inverkan på hälsan, men tyvärr sker sådana insatser oftast sporadiskt, med ringa förankring i ordinarie verksamhet. Detta delprojekt ville se vilka möjligheter som fanns för att rigga ett projekt inom Kultur och hälsa, för långsiktig implementering inom förebyggande, hälsofrämjande och rehabiliterande verksamhet.

I Dalarna har redan flera insatser inom kultur och hälsa gjorts vilka delprojektet byggde vidare på. Skådebanan Dalarna har byggt upp ett nätverk av kulturarbetare som vill arbeta med kultur som hälsofrämjande faktor. Kulturarbetarna är de framtida leverantörerna av kultur- och hälsojourer. En workshop för kulturarbetarna har hållits inom delprojektet. Som mottagarorganisation och användare av dessa tjänster har Finsam i Dalarna (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommunerna och landstinget) kontaktas, med

¹³ Det finns kommunala strategier ibland annat i Falu Kommun, och man undersöker nu i Falun hur man kan ta fram en handlingsplan inom området

vilka fem möten med verkställande tjänstemän och styrelser ägt rum. Dalarnas sju Finsamförbund vill alla delta i ett kommande projekt.

En opinionsbildande konferens har samarrangerats mellan delprojektet och Skådebanan, vilken gav mycket positiv respons. I konferensen deltog även Landstinget Gävleborg, och där finns intresse för att på något sätt delta i projektet.

Studieresor har företagits till Region Skåne, för att få information om deras satsning ”Kultur på recept”, samt Landstinget Blekinge och deras arbete kring Kultur och hälsa. Särskilt det sistnämnda känns relevant för Dalarnas planerade arbete.

Delprojektet har fått del av senaste forskningen inom området Kultur och hälsa, både genom Kulturhälsoboxen och i direktsamtal med Kulturhälsoboxens projektledare forskare Ewa Bojner Horwitz.

Delprojektet har resulterat i att en ESF-ansökan skrivs med Landstinget Dalarna Kultur och bildning fram: **Krehab - ett projekt inom kultur och hälsa** prel. under 2015- 2017.

Projektet är en process och utveckling av metod och struktur för att arbeta med kreativa uttryck och möten i hälsofrämjande syfte i Dalarna och Gävleborg. ”Att stötta människor att makten över sitt eget liv”.

Ansvarig för detta delprojekt har varit Theresia Holmstedt Jensen. Läs mer under kapitel 8.5.

När det gäller grön rehab och grön omsorg har en dialog funnits under hela 2014 med folkhälsostrategerna i Landstinget Dalarna.

7.6 SVENSKA KYRKAN

Under året har ett utvecklingsarbete/dialog skett med Västerås stift kring möjligheter att samverka. Svenska kyrkan har många olika verksamheter/arbetsplatser som kan vara lämpliga praktikplatser och de är intresserade av att ta emot praktikanter med behov av stöd. De har dessutom bedrivit ett stort utvecklingsarbete i församlingarna i Dalarna och som stämmer överens med deras mission och värdegrund kring människor i utanförskap. Dessutom kommer några församlingar i Dalarna att erhålla ett särskilt församlingsbidrag för att arbeta fram olika metoder i arbetet med människor som vill in på arbetsmarknaden.

Flera församlingar/pastorat kommer att vara en partner i kommande projekt – Tillväxt för alla och fortsättningen av Unga till arbete. I arbetet med praktikplatser för personer i behov av professionellt handledarstöd så kommer de att kunna erbjuda professionell handledning med självstärkande samtal där bland annat lärandet på praktikplatsen kan kommuniceras. I början handlar det om tre församlingar med möjlighet till 3 platser var. År 2 kommer detta att kunna utökas till fem församlingar. Stödet kan variera beroende på deltagarens behov, 10 – 20 % av handledarens lön.

7.7 ERFARENHETER FRÅN DALARNA IMPLEMENTERING INTEGRATION

Dalarna – Implementering, integration, Dii, är ett implementeringsprojekt som pågått under hela 2014, med avsikt att förmedla resultat och erfarenheter från projekt som tidigare genomförts till andra aktörer än de som varit projektägare. Region Dalarna har varit projektägare och Europeiska Socialfonden har finansierat hela projektet. Projektidén rymmer helt inom programkriteriet Strategisk påverkan och har genomförts i nära samarbete med Tillväxt för alla. Analyser av tidigare genomförda projekt samt dialoger som förts med främst Region Dalarnas medlemmar (samtliga kommuner och landstinget) har skett enligt projekt- och aktivitetsplan.

Dessa analyser har tillsammans lett fram till fyra huvudområden där det finns intressanta erfarenheter och som också är områden som efterfrågas av de, som i sin vardag, arbetar med integration. Inom varje område finns resultat från ett specifikt projekt som varit relevant att lyfta fram och erbjuda andra. Varje sådant resultat har utgjort stommen i ett av de fyra ”paket” vi kunnat erbjuda. I varje paket har också andra, för paketet relevanta, erfarenheter lagts till.

PAKETEN ÄR:

”Språkinlärning på talets grund”, en metod där man använder förskolepedagogik. Sigrid, Falu Kommun

”Hälsa.” Vikten av att iaktta individers psykiska och fysiska hälsa. Komhall Plus, Smedjebackens Kommun, Sigrid, Borlänge och Falu kommuner.

”Goda arbetsgivarkontakter och meningsfull praktik”. På väg till jobbet, Avesta Kommun.

”Gemensam värdegrund och förhållningssätt.” Hur man kan arbeta med egenmakt som strategi. Framtidens arbetskraft, Arbetslinjen Klippan, Borlänge.

Dessa ”paket” har erbjudits samtliga kommuner, landstinget och arbetsförmedlingar inom regionen. Andra aktörer som Högskolan Dalarna, Migrationsverket, Svenska kyrkan, m.fl. har också tagit del av erbjudandet.

Det som framkommit som mycket väsentligt i arbetet med Dii är att vi nu måste flytta fokus från målgruppen till oss i majoritetsbefolkningen och de strukturer vi byggt upp. Vad är det som hindrar inkludering? Vad kan vi göra annorlunda? Hur ser våra kunskaper ut om det samhälle vi lever i med den nya befolkning som utgör våra grannar, kunder, medarbetare? Vad vet vi om mångfald som framgångsfaktor? Hur ser vår vision om framtiden ut, vilka mål har vi?

Arbetet med Dii har varit uppskattat av alla som på något sätt kommit i kontakt med projektet; samtliga kommuner, landsting, länsstyrelse, arbetsförmedlingar, högskola, näringsliv, m.fl. Det finns ett stort behov av en länsaktör som med ett stödjande arbetssätt kan vara ledande för regionens utveckling av integrationsarbetet. Idag är varje kommun ett eget rike, man saknar oftast både mål och strategier för hur integrationsarbetet ska bedrivas. Det finns ingen länsövergripande strategi för detta, inget stöd för kommunerna om hur Dalastrategins målsättningar ska uppnås för gruppen invandrare mm. En iakttagelse är att med en regional aktör (som Dii varit) skapas nya mötesplatser där nya tankar tänks. Dii har skapat en efterfrågan!

Den arbetsmarknad vi har idag är från och för en annan tid och inte anpassad till den befolkning vi har. Projektet kring ”Ingångsjobb” skulle bidra till en mer differentierad arbetsmarknad där matchning sker utifrån reella möjligheter, alla som kan arbeta får vara med! Kommunernas kostnader minskar samtidigt som intäkterna ökar.

Projektet har haft ett nära samarbete och i maj 2014 gjordes en studieresa till Danmark för att kartlägga intressanta arbetsmarknadsprojekt.

7.8 PROJEKTGRUPP OCH ANDRA GRUPPER

Projekt-/samordningsgruppen har träffats varannan vecka under hela våren, och mer sällan under hösten.

Det har även funnits en övergripande arbetsgrupp kring kommande projekt, som har träffats ungefär en gång i veckan under hösten. Denna arbetsgrupp har bestått av projektledningen från förstudien Tillväxt för alla, projektledningen för Dalarna - Implementering, integration och ibland tjänstemän inom Region Dalarna. Syftet var att reflektera, utbyta erfarenheter och att hålla röda tråden i de förslag som diskuterades. Gruppen har även:

- Kompetensutvecklats i 7-TJUGO, röstträning m.m.
- Planerat och genomfört slutkonferensen tillsammans
- Anordnat reflektionsdagar i slutet av projekten tillsammans
- Utvärderat arbetet löpande

Styrgruppen har bestått av Attraktiva rådet, ett beredningsorgan inför Region Dalarnas direktion.

Möten med Arbetsförmedlingens AMO-chefer har skett under fyra tillfällen, tillsammans med regionchef och projektledningen för bägge ESF-projekten.

7.9 EGEN UTVÄRDERING DEN 18 DECEMBER

Detta har varit bra i förstudien:

- Sammansättning i skol-projektet (öppet- idéer klimat- ledaren). Studiebesöket var viktig inför starten med Gysam och arbetsgruppen.
- Projektgruppen – bra blandning och kompetens
- Brett, innehåller alla målgrupper
- Kommundialogerna under våren
- Kommunens förväntningar, det har funnit en balans
- Gröna näringar projektet - konkret – bra att ha med LRF
- Praktikprojektet- bra resultat
- Svenska kyrkan - bra diskussioner och idéer
- Dii- samarbetet
- Erfarenheter från Unga till arbete – dels i gruppen men också för kommunernas förväntningar
- Tiden - ett år har funkat
- Informerat och lobbato
- Landstinget – har fått kontakt
- Pengarna har räckt
- Roligt, utmanande, intressant
- Vi har fått stor kunskap om ESF-projekt i landet
- Arbetsgrupperna – kort tid har gett bra resultat.
- Konferenserna har varit bra
- Målgruppsövergripande förslag
- Attraktiva arbetsgivare, som är en förutsättning för ESF-projekt
- Johanna, stort stöd! Skapat trygghet.

Kunde varit bättre i förstudien:

- Dialog med RD:s ledning, avstämning och stöd för fortsatt inriktning
- Gemensam startpunkt, gemensamma förväntningar, introduktion av nya gruppdeltagare (skola-projektet). Knappt med tid i skolan-projektet
- Dalastrategin/anvisningar/ungdomspolitiken - nya och oklara
- Vilka målgrupper ska vi fokusera på? Kanske för brett?
- Kontaktpersonerna, kunnat ha uppföljning i respektive kommun på hösten? (fanns dock inte tid för personal)
- Styrgruppen kunde varit aktivare
- 2 heltider istället för 3 deltider hade varit smidigare
- Tungt och ensamt för projektledaren
- AF:s engagemang saknas
- Kartläggningen för omfattande, borde ha styrt om aktiviteten.
- Ha med en person som kommunicerar projektet, skriver på hemsidan och sprider.
- ESF-rådets rubriker och frågor i projektrapport och ansökan (i projektrummet)

7.10 ÖVRIG INPUT

Intervju med Arbetsmiljöverket i Falun: Det är svårt att få tillbaks långtidssjukskrivna till arbetsplatsen igen. Från kommunerna kommer det också anonyma anmälningar som handlar om hög arbetsbelastning, stress, konflikter, kränkningar och mobbning. Chefer inom hemtjänsten har alldeles för många medarbetare. Det systematiska arbetet redovisas inte uppåt till politiken.

Försäkringskassorna i Dalarna har varit med under processen och fått information löpande. De har också påtalat det stora sjukskrivningstalen för kvinnorna och då framför allt inom kommunernas vård och omsorg.

Vuxenpsykiatri i Falun: Projektet har pratat med en psykolog och en enhetschef. Chefen tycker att det behövs mer kunskap hos arbetsgivare, och att de behöver handledning och stöd när det handlar om personer med funktionsnedsättning eller en psykiatrisk sjukdom. Det finns en förväntan att vuxenpsykiatri ska finnas med i olika sammanhang. Det finns risk att man sjukförklarar de som bara är osäkra. Man ska inte behöva en diagnos för att få en insats. Bra om det finns möjlighet till för-rehab. Viktigt att tillföra kunskap från specialist i stället för att alla har den kompetensen.

8. Projektförslag Socialfonden

Detta kapitel presenterar förslag kring nya projekt avseende Socialfonden, och är resultat från bland annat förstudiens arbetsgrupper.

SAMMANFATTNING AV TÄNKBARA REGIONALA SOCIALFONDSPROJEKT FRÅN 2015

Projekt	Fond	Ägare
Unga till arbete	PO3	RD
Skolan – tidiga insatser på gymnasiet (och högstadiet)	PO2	RD
Tillväxt för alla (sökts ev. till hösten 2015)	PO2	RD
Grön rehab	PO2	Landstinget
Krehab – ett projekt inom kultur och hälsa (tillsammans med Finsam)	PO2	Landstinget
Mot gröna jobb (från förstudien Gröna näringar)	PO2	?
Grön omsorg (från förstudien Gröna näringar)	PO2	?
Gröna näringar i skolan (från förstudien Gröna näringar)	PO2	?
Attraktiva arbetsgivare (behöver göras en förstudie)	PO1/ERUF	?

8.1 UNGA TILL ARBETE

I Socialfondens PO3 finns möjlighet att vidareutveckla befintliga verksamheter/projekt. Ett förslag är att inom detta område göra en ansökan för att vidareutveckla Unga till arbete. Konceptet fungerar bra och behöver inte så mycket förberedelser. Under 2014 har minst 11 kommuner implementerat konceptet så att det kommer att fortsätta i reguljär verksamhet under 2015.

På direktionens möte den 17 december beslutades att Region Dalarna ska skriva fram/ansöka om Skolan – tidiga insatser (PO2) samt Unga till arbete (PO3).

Eftersom målgrupper (inom PO3) inte kan vara AF:s kunder (som det var tidigare) så kommer det att handla om deltagare som hoppat av skolan, de som inte hör till någon myndighet och/eller de som kommer från socialtjänsten.

Områden att utveckla vidare är:

- Utveckling av ett utökat handledarstöd till aktuell praktikplats beroende på deltagarens behov
- Ämnet arbetsmarknadskunskap för att där kunna tydliggöra olika yrkesområden som en möjlighet för både kvinnor och män
- Anpassa innehåll och upplägg så att det även passar utlandsfödda och personer med funktionshinder.

8.2 SKOLAN – TIDIGA INSATSER PÅ GYMNASIET (OCH HÖGSTADIET)

Projektet ”Den stödjande skolan” har som syfte att förebygga avhopp i gymnasieskolan samt förbättra den psykiska hälsan hos alla elever.

Bakgrunden är att Dalarna liksom övriga Sverige står inför utmaningen att avhoppet från gymnasieskolan ökar. Samtidigt som antalet obehöriga till gymnasiet ökar. SKLs nationella projekt Plug In har visat att det är möjligt att halvera avhoppet genom att göra förebyggande insatser i skolan och att fokusera på elever i riskzonen för avhopp. Det handlar om att arbeta med elevens anknytning till skolan i form av bemötande och relationer. Det handlar också om tidiga insatser i skolan och en flexibel utbildning som erbjuder flera sätt att lära och miljöer att lära i.

Målgruppen är elever i Dalarnas gymnasieskolor, men aktiviteterna och insatserna genomförs av skolan och personal på skolan. Tänkbar ägare för projektet är Region Dalarna. Aktörer som är viktiga är Dalarnas gymnasieskolor, Gysam, Soc. KIA m.fl.

Projektdesignen liknar till viss del Plug In, där regionen har en samordnande roll och står för det största administrativa arbetet kring ekonomi och ansökan. Därefter är det kommunerna och skolorna som utefter deras situation och förutsättning väljer vilka typer av insatser och aktiviteter som behöver göras för att utveckla skolan och minska avhoppet. Tänkbara aktiviteter kan vara att implementera någon av de framgångsrika metoderna från Plug in. Exempelvis att ha en elevcoach, studieverkstad för extra stöd, utbilda personal i bemötande och relationskapande, elevcentrerat arbetssätt, skapa multikompetenta team, språkstöd på introduktionsprogrammen (IM) m.m. Det finns mycket att välja på och det viktigaste är att välja insatser som verkar på flera nivåer inom områdena anknytning, tidiga insatser och flexibel utbildning.

Intresset har varit stort bland de högstadieskolor som tillfrågats, se mer i bilaga 7. Som tidigare nämnts lämnar kommunerna besked om deltagande i januari 2015. Vårens arbete kommer att innehålla kommundialoger med respektive kommun om projektets utformning och insatser. Det behöver också göras en kartläggning av de gymnasieskolor i kommunal regi, för att utreda vilka behov och utvecklingsområden som finns på respektive skola. Förprojekteringen under våren får utreda ovanstående.

Den 17 december 2014 togs beslut i direktionen att satsa på ett regionalt projekt inom skolan för att minska avhopp samt att utveckla Unga till arbete inom PO2 eller PO3.

8.3 TILLVÄXT FÖR ALLA

Ett förslag till regionalt projekt inom Socialfonden PO2 som skulle kunna ägas av Region Dalarna är ”Tillväxt för alla”. Upplägget bygger på hur projektet Unga till arbete har drivits de senaste fem åren, men med fler målgrupper och med mer stöd till deltagare på praktik. Målgrupperna kan vara långtidsarbetslösa, unga, utlandsfödda, personer med funktionsnedsättning och långtidssjukskrivna. Se mer i projektbeskrivningen, bilaga 8.

Förslaget bygger på att Region Dalarna skulle vara projektägare och samordnare medan kommunerna är genomförare av det lokala programmet. Detta projekt behöver kommuniceras och förankras ytterligare för att få fram underlag för en ansökan till Socialfonden. Detta för att konkretisera storlek, målgrupp, innehåll och budget. Jämfört med Unga till arbete går projektet ett steg vidare på följande områden:

- Mottagning, kartläggning och bedömning (en utveckling mot ”en dörr in”).
- Utveckling av hanteringen av praktikplatser (både struktur för personalen och stöd till deltagarna) och ett utökat handledarstöd till aktuell praktikplats.
- Riktad rekrytering av praktikplatser inom gröna näringar.
- Riktad rekrytering av praktikplatser inom vård och omsorg.
- Riktad rekrytering av praktikplatser inom Svenska kyrkan.

Varför dessa branscher?

Gröna näringar (jordbruk, skogsbruk, natur, trädgård) är branscher där det finns stor potential för nya verksamheter, nya jobb och möjligheter till bra och utvecklande praktikplatser. Detta förutsätter att flera projekt inom gröna näringar utvecklas vidare med olika finansieringar. Dessutom är det i dag svårt att rekrytera personer till aktuella utbildningar och lediga tjänster. Branscherna är de första som kommer att beröras av generationsväxlingen.

Vård och omsorg är en bransch där det kommer att vara mycket stor brist på personal, vilket det redan är på många håll. Detta beror bl.a. på generationsväxlingen, svårt att få sökande till utbildningarna, dåligt rykte samt att det är många sjukskrivningar inom branschen. (Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket betonar faran med de stora sjukskrivningarna inom kommunernas vård/omsorg.)

Personalens välbefinnande och engagemang är en av de mest betydande faktorerna för effektiviteten i en vårdorganisation visar aktuell forskning.

Svenska kyrkan har många olika verksamheter/arbetsplatser som kan vara lämpliga praktikplatser och som är intresserade av att ta emot praktikanter med behov av stöd.

8.4 GRÖN REHAB

Finns inget skrivet just nu.

8.5 KREHAB – ETT PROJEKT INOM KULTUR OCH HÄLSA

Bakgrund

Konsten och kulturens inverkan på människors hälsa är numera vedertagen kunskap. Kultur bidrar till att öka känslan av sammanhang (KASAM begreppet), ökad upplevd folkhälsa och ökad självkänsla. Många goda exempel finns på kreativa processers positiva inverkan på hälsan, men tyvärr sker sådana insatser oftast sporadiskt, med ringa förankring i ordinarie verksamhet. Projektet vill motverka den bristen och skapa en stabil grund för att implementera kultur som hälsofrämjande faktor i hälsoförebyggande arbete, habilitering och rehabilitering. Genom att inkludera brukare, kulturarbetare, beslutsfattare och akademi skapas och testas metod/er för kultur och hälsa som implementeras i offentligt och privat hälsofrämjande arbete.

Krehab är ett resultat av Region Dalarnas projekt ”Tillväxt för alla”, som haft till uppgift att identifiera ESF-projekt för perioden 2014-2020. Krehab tar avstamp i Kulturhälsoboxen av forskare Ewa Bojner Horwitz och de moduler som där tagits fram, vilka är väl beforskade och testade. Projektet kommer också att använda den digitala utbildningen som bygger på Kulturhälsoboxen, som tagits fram i Blekinge, för att sprida kunskap om kultur och hälsa på bred front, främst till vårdpersonal, vilket återfinns som ett mål i landstingets Dalarnas dokument ”Vision 2025”.

Många personer i ohälsa utgör en stor utmaning för samhället; både vad det gäller ökade sjukvårdskostnader och minskad andel personer i sysselsättning. För att inte tala om de problem ohälsan skapar för individen i form av sjukdom och fattigdom!

Projektet innefattar alla led för att bygga och implementera ett nytt arbetssätt.

Projektet har en gedigen grund att stå på genom två förstudier gjorda kring kultur och hälsa i Dalarna, kursen ”Konstens betydelse för hälsan” som drevs av Högskolan Dalarna 2012, nätverk kring kultur och hälsa där 20 kulturarbetare ingår och det arbete som bedrivits av Skådebanan Dalarna inom Kultur och hälsa med opinionsbildning, konferens, nätverkande mm.

Syfte

Projektet Krehab- ska arbeta fram ett kvalitetssäkrat träningsprogram för att använda kreativa processer och skapande uttryck för ökad upplevd hälsa. Projektet ska lägga grunden för en stabil struktur för att implementera kultur som hälsofrämjande faktor i habilitering och rehabilitering i offentligt och privat hälsofrämjande arbete.

Kostnaden för projektet beräknas vara cirka 8 miljoner på två år.

Målgrupp

Projektet har målgrupper på kort och lång sikt; Kort sikt handlar om dem som deltar i metodutvecklingen: Finsams deltagare och kulturarbetare. Även insatser gentemot vårdpersonal kan genomföras inom piloten. Lång sikt, handlar om dem i behov rehabilitering/habilitering som får del av det nya verktyget Krehab efter pilotprojektet genomförts. Lång sikt rör också de kulturarbetare som genomgått kompetensutveckling och har fått en breddad marknad tack vare Krehab. Målgrupp för det strategiska implementeringsarbetet är politiker och tjänstemän.

Genomförande

Framtagande av modell för "Krehab- träningsprogram". Krehab fokuserar på områdena dans, teater, bild och film/foto; områden som är väl forskade på, där sambandet kulturell aktivitet och ökad upplevd hälsa är tydligt påvisat. Modellen bygger på Kulturhälsoboxen. Utförare inom varje konstområde är yrkesverksam konstnär med genrespecifik kompetens. Förutom utförande konstnär deltar vid varje rehatillfälle en processledare inom Krehab och en personal från mottagarorganisationen. Processledaren och mottagarorganisationens personal fungerar som "den röda tråden" i träffarna och diskuterar sinsemellan träffarnas förlopp och om något särskilt skett.

- **Metodutveckling** av kompetensutveckling och certifiering inom Kreativ-rehab-träningsprogram" för utförare av tjänsterna (kulturarbetare/ kulturföretagare). I kompetensutvecklingen ingår även. Lämpligt affärsutvecklingsprogram kan vara "Kurbits Kultur" som tagits fram i projektet KKN och med medel från Tillväxtverket inom programmet för kulturella och kreativa näringar.
- **Framtagande av introduktion**, kort utbildning för personal från Finsam.
- **Genomförande av kompetensutveckling och certifiering av kulturarbetare**, sker på folkhögskola.
- **Introduktionsworkshop** för personal från mottagarorganisationen som direkt eller indirekt deltar i Krehab.
- **Fyra piloter** tillsammans med Finsams deltagare och andra användare av hälsofrämjande tjänster genomförs, för att ta fram fungerande sätt att arbeta med Krehab – träningsprogram.
- **Genomföra ytterligare fyra omgångar** av Krehab för Finsams deltagare och/eller andra användare av hälsofrämjande tjänster för att säkerställa konceptet.
- **Kunskapsspridning** kring sambandet kultur och hälsa och Krehab hos beslutsfattare för förankring av området för kommande implementering
- **Omvärldsbevakning och erfarenhetsutbyten** med andra kultur och hälsoprojekt.
- **Uppbyggandet av webbportal** för kultur och hälsa - en mötesplats där utförare och användare av kulturtjänster i habilitering och rehabilitering, får kännedom om varandra och där utförarna kan presentera vilka tjänster som erbjuds. Portalen innehåller även forskning inom kultur- och hälsoområdet.
- **Följeforskning**, för att säkerställa metoden, framtagande, genomförande och uppföljning av metodens effekter.

8.6 MOT GRÖNA JOBB

Bakgrund/nuläge

- Det kommer att saknas personal inom många branscher inom de gröna näringarna. Många människor som idag är verksamma inom de gröna näringarna går under de närmast kommande åren successivt i pension. Tyvärr är intresset hos ungdomar lågt att söka till utbildningar som kan leda till en yrkeskarriär inom gröna näringar. En anledning till detta kan vara att skolan rent generellt har varit dålig på att ge kunskap om vilka yrken som finns i den gröna branschen. Bland arbetslösa finns också dålig kunskap om vilka arbetsuppgifter som finns inom gröna näringar.
- Inom gröna näringar finns det miljöer och arbetsuppgifter som kan passa för personer med särskilda behov, för arbetsträning inför ett återinträde på arbetsmarknaden. Detsamma gäller för arbetslösa med invandrarbakgrund som i sitt hemland kanske haft arbetsuppgifter baserade på naturen.
- Projektet Unga till arbete, som bedrivits under de senaste fem åren under ledning av Region Dalarna, har visat sig vara ett framgångsrikt koncept för unga arbetslösa att få kontakt med arbetsmarknaden eller att gå vidare i utbildning.
- Det projektförslag som beskrivs nedan baseras på liknande upplägg som Unga till arbete. Deltagare till programmet Mot gröna jobb rekryteras från målgrupper inom Socialfondens programområde 2 (unga arbetslösa från 15-24 år, personer som varit arbetslösa mer än ett år, långtidssjukskrivna, arbetslösa med invandrarbakgrund, arbetslösa med funktionshinder) som har uttryckt ett intresse för gröna näringar. Det kan vara personer som vill veta mer om de gröna branscherna och genom praktik undersöka om det finns någon yrkesinriktning som kan kännas meningsfull att sträva vidare mot.

Övergripande mål avseende hållbar utveckling

Övergripande och långsiktiga mål för projektet (med tillhörande delprojekt) är att stödja en samhällsutveckling som, inom ramarna för en hållbar utveckling, kan leda till:

Ekonomisk hållbar utveckling

- Ökat arbetskraftsutbud inom gröna näringar i Dalarna.
- Minskade offentliga utgifterna för utanförskap och ohälsa.
- Ökat antal arbetstillfällen inom gröna näringar i Dalarna.

Ekologisk hållbar utveckling

- Ge alla deltagare kunskaper om hur de kan bidra till en hållbar utveckling.

Social hållbar utveckling

- Ge ökade möjligheter för arbetslösa personer som står långt från arbetsmarknaden att komma i utbildning eller arbete.

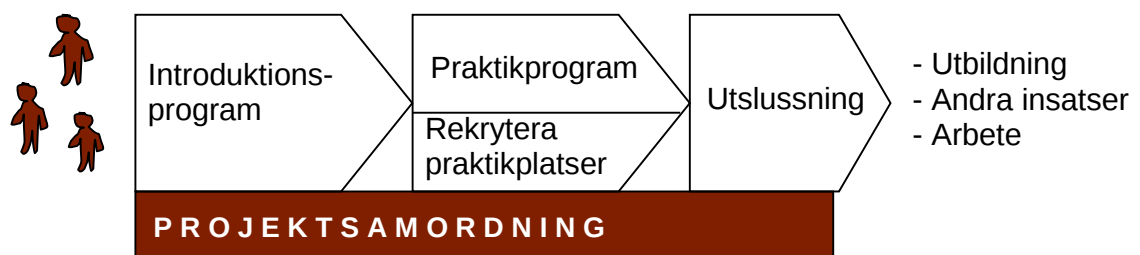
Förväntat projektresultat/projektmål

- Projektadministrativa rapporter (P01).
- Utbildad personal i förhållningssätt (P01).
- Ett stort antal företag inom "Gröna näringar" som registrerat sig som praktikvärdar. En del är partners i projektet och kan debitera projektet lönekostnader för praktikantstöd (P02).
- Deltagare som via ett individuellt program (med gruppaktiviteter och individuella aktiviteter) har fått ökade förutsättningar att gå vidare till praktik (P03)
- Deltagare som framgångsrikt har genomfört en praktikperiod (P03).

- Deltagare som via individuell handledning har fått motivation för att söka en viss utbildning (P03).
- Deltagare som via individuell handledning har fått motivation att söka ett visst arbete (P03).
- Deltagare som via individuell handledning har fått motivation att söka ett annat utvecklingsprogram (P03).

Projektmålen kommer att preciseras och kvantifieras i en detaljerad projektplan.

Övergripande beskrivning av programmets uppläggning

Deltagande kommuner och resurser

Under den detaljerade projektplaneringen kartläggs vilka kommuner som vill delta i programmet. Närliggande kommuner kan gå samman för att genomföra programmet. I samverkan med kommunen bestäms på vilka orter programmet ska genomföras. För varje ort fastställs preliminära tider för programmets genomförande med avseende på förväntat antal inskrivna deltagare samt tillgängliga resurser, se nedan. När tillräckligt många deltagare anvisats plats till ett kurstillfälle fastställs tid för genomförande.

8.7 GRÖN OMSORG

Bakgrund/nuläge

I denna projektbeskrivning används följande definitioner från LRFs rapport "De gröna näringarnas affärer på gårdsnivå":

- "Grön hälsa" är ett samlingsbegrepp för "Grön omsorg" och "Grön rehabilitering".
- "Grön omsorg" är ett samlingsbegrepp för tjänster med gröna förtecken till klienter som berörs av Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service (LSS).
- "Grön rehabilitering" är ett samlingsbegrepp för åtgärder med gröna förtecken av medicinsk, psykologisk, social och arbetslivsinriktad art som ska hjälpa sjuka och skadade att få tillbaka arbetsförmågan.

Detta projektförslag avser grön omsorg. Erfarenheter från försöksprojekt, och implementerade affärsrelationer mellan offentlig sektor och leverantörer av grön omsorg, tyder på att metoder och tjänster inom området inte längre behöver utvecklas genom utvecklingsprojekt utan snarare implementeras på bredare front. Ett praktiskt exempel är det arbetet som under flera år gjorts i Värmland i konceptet "Grön Arena".

Under 2013 genomförde LRF (David Levrén) en förstudie, Grön Omsorg i Dalarna, avseende intresset hos kommuner i Dalarna för grön omsorg. Levrén skriver sin

sammanfattning bl.a: Förstudien visar att flera av kommunerna är intresserade av att se över möjligheterna att köpa in Grön Omsorg. För att en kommun ska bli aktuell som kund inom Grön Omsorg krävs politiska beslut i kommunen och tjänstemän som ges möjligheter att jobba för ett nytt sätt att erbjuda meningsfull sysselsättning.

Detta projektförslag baseras på Levréns förslag till fortsatt arbete inom området. Projektförslaget avser att ”bygga upp en marknad” där myndigheters behov av grön omsorg kan tillgodoses av leverantörer som lever upp till myndigheternas krav. Tänkbara leverantörer av grön omsorg kan även attrahera kunder från det privata näringslivet och privatpersoner.

Övergripande mål avseende hållbar utveckling

Övergripande och långsiktiga mål för projektet (med tillhörande delprojekt) är att stödja en samhällsutveckling som, inom ramarna för en hållbar utveckling, kan leda till:

Ekonomisk hållbar utveckling

- Förenkling för myndigheter att upphandla grön omsorg.
- Att ge fler affärsmöjligheter för lantbrukare och andra företagare med intresse för grön omsorg.

Social hållbar utveckling

- Att öka möjligheten för bättre hälsa för målgruppen.
- Att öka möjligheten för målgruppen att komma in på arbetsmarknaden.

Det arbete som behöver genomföras för att åstadkomma de förväntade projektresultaten är omfattande. För att bli hanterbart delas arbetet upp i mindre avgränsande delprojekt.

Vid projektavslut förväntas följande resultat:

- Projektadministrativa rapporter (P01).
- Översiktlig kravspecifikation för olika tjänster inom grön omsorg (P02).
- Ett antal lantbrukare/företag anmäler ett förhandsintresse för de olika tjänsterna (P03).
- Förfrågningsunderlag för upphandling av avropsavtal för olika tjänster inom grön omsorg (P04).
- Ett ramavtal för myndigheter i Dalarna avseende tjänster för grön omsorg (P05).
- Ett avtal mellan myndighet och leverantör av tjänst för viss person (P06).
- Levererad tjänst enligt avtal (P07).
- Projektet förväntas kunna söka ekonomiskt stöd från ESI-fonder och andra finansörer, se respektive delprojekt.

8.8 GRÖNA NÄRINGAR I SKOLAN

Bakgrund/nuläge

Det finns en hel del informationsmaterial om ”branschen” gröna näringar. LRF har många broschyrer och en informativ hemsida (lrf.se). Detsamma gäller för Hushållningssällskapet (hush.se). För den som söker jobb finns information om gröna näringar på nätet finns bl.a.:

- framtidaldalarna.se (Region Dalarna)
- gronajobb.se (Ett samarbete med organisationer bl.a. LRF, SLA, SLU, AF)

För skolan och den som söker information om utbildningar inom gröna näringar finns bl.a.:

- bondeniskolan.se (LRF)
- skogeniskolan.se (Föreningen Skogen i samarbete med skolan och branschorganisationer)
- naturbruk.nu (Västragötalandsregionen)

Det är dock inte alltid så lätt att hitta till dessa hemsidor/portaler och inte heller att finna just information om gröna näringar. För utlandsfödda som ännu inte tillägnat sig det svenska skriftspråket är informationen inte heller tillgänglig.

Övergripande mål avseende hållbar utveckling

Övergripande och långsiktiga mål för projektet (med tillhörande delprojekt) är att stödja en samhällsutveckling som kan leda till:

Ekonomisk hållbar utveckling:

Att skolan, yrkesvägledare och arbetssökande kan ta del av ett lättillgängligt och pedagogiskt informationsmaterial om gröna näringar. Därigenom ges förutsättningar för att fler ungdomar väljer en ”grön” utbildning som möjliggör en ekonomisk tillväxt inom branschen ”Gröna näringar”.

Ekologisk hållbar utveckling:

Att medborgare får sådan kunskap om de kan bidra till en hållbar utveckling.

Social hållbar utveckling:

Att fler medborgare ser möjlighet till ett yrke inom ”Gröna näringar”.

Förväntat projektresultat/projektmål

Vid projektavslut förväntas det totala projektet ha gett följande resultat:

- Projektadministrativa rapporter (P01).
- Ett textmaterial om gröna näringar för olika målgrupper (grundskolan, högstadiet, introduktionsprogrammet, arbetslösa) (P02).
- Översätta texter till flera språk (P03).
- Ett broschyrmaterial på flera språk (P04).
- En informationsportal på nätet med flera språk (P05).

8.9 ATTRAKTIVA ARBETSGIVARE

Personalens välbefinnande och engagemang är en av de mest betydande faktorerna för effektiviteten i en vårdorganisation visar aktuell forskning. Regionerna kommer att konkurrera med varandra om kompetent personal så denna faktor kommer vara avgörande för tillväxten i Dalarna. Flera regionförbund har startat projekt som handlar om att öka kompetensen i länet kring attraktiva arbetsplatser och arbetsgivare.

Varför satsa på att få fler attraktiva arbetsplatser i Dalarna:

- Människor trivs och stannar kvar
- Organisationen/företaget får lättare att rekrytera
- Kreativt klimat leder till utveckling och innovationer
- Färre sjukskrivningar
- Positivt för individen
- Bättre lönsamhet/effektivitet
- Bättre kompetensförsörjning i kommunen
- Utveckling och tillväxt i regionen

Attraktiva arbetsgivare är en förutsättning för att socialfondsprojekt inom PO2 ska lyckas, för att få fram praktikplatser med kvalitet där personal kan ge stöd på arbetsplatsen. Detta kan skapas genom att bedriva systematisk verksamhetsutveckling, som resulterar i organisationer där det finns möjligheter till enkla jobb och bra praktikplatser.

Projekt som syftar till att utveckla attraktiviteten hos arbetsgivare har möjlighet att få finansiering från Regionalfonden och/eller Socialfonden (PO 1). Det finns ett antal intressanta organisationer/branscher/nätverk som skulle kunna vara partners i detta projekt med Region Dalarna som projektägare. Syftet är att få till stånd en utveckling av företag och organisationer till att bli mer attraktiva som arbetsgivare, som får lättare att rekrytera och behålla kompetent personal.

I skrivande stund så finns inga planer på Region Dalarna att initiera ett regionalt projekt för att utveckla regionens arbetsgivare till att bli mer attraktiva.

Se mer i bilaga 9.

9. Andra projektidéer och utvecklingsområden

Detta kapitel presenterar några förslag kring nya projekt för andra program och fonder samt ger även några förslag på regionala utvecklingsområden. Dessa förslag på nya projekt och utvecklingsområden har framkommit från förstudiens arbetsgrupper och i projektets dialog med olika regionala aktörer.

9.1 AKADEMI FÖR ARBETSINTEGRERADE SOCIALA FÖRETAG

Projektet ”Akademi för ökad konkurrenskraft bland små och medelstora ASF” syftar till ökad och hållbar tillväxt bland befintliga arbetsintegrerade sociala företag (ASF). Denna akademi blir en innovativ miljö som skapar förutsättningar för möten och kunskapsutveckling inom och mellan målgrupper, något som är nödvändigt för en hållbar utveckling av företagen.

Bakgrund: Projektet bidrar till att lösa problem med långvarigt utanförskap och arbetslöshet genom arbetsintegration och affärsutveckling via ASF så att fler människor kan träda in på arbetsmarknaden och bli självförsörjande. Det betyder minskade samhällskostnader genom minskade utgifter inom socialförsäkringssystemet som, sysselsättningsåtgärder, försörjningsstöd och rehabilitering osv. Coompanions samlade erfarenhet visar att ASF skapar lokala innovationer och utveckling, fler karriärvägar för människor i utanförskap, nya etableringar samt lokal och regional tillväxt.

Sökande organisation är Coompanion Dalarna och Coompanion Gävleborg.

Intressenter/aktörer är Kompetensbyrån i Dalarna, Vuxenskolan i Gävleborg, Coompanion Jämtland och Coompanion Västernorrland, etablerad Kooperation i Gävleborg, Högskolan i Dalarna, Högskolan i Gävleborg samt eventuellt Region Dalarna och Region Gävleborg.

Projektets målgrupp: Projektet ska i första hand tillgodose behov av affärsutveckling och ökad konkurrenskraft hos små och medelstora ASF i två regioner, ca 30 i Gävleborg och 18 i Dalarna. Projektets målgrupper finns i projektets tre delmål enligt följande:

- Företagen (affärsutveckling av befintliga ASF)
- Offentlig sektor samt nya marknader och branscher, däribland etablerad Kooperation (skapande av möjligheter för fler och starkare ASF genom nätverk/klusterbildningar och genom att nå nya marknader och branscher)
- Stödstruktur och FoU (information och kunskapsutveckling om ASF som tillgodoser både praktik och akademi samt når relevanta aktörer i stödstrukturen)

Det långsiktiga resultatet av projektet är att, genom en modell som fungerar som en akademi för ökad konkurrenskraft bland befintliga små och medelstora ASF, skapa en innovativ lärandemiljö med fokus på entreprenörskap och hållbart företagande. Det ska vara en samverkansstruktur mellan ASF, den offentliga och privata sektorn (marknader för ASF), stödjande aktörer, forskning och utveckling. Metoden är ett regionalt anpassat arbetssätt som har gjort det möjligt för befintliga ASF att kvalitetssäkra sin verksamhet och öka sin tillväxt samt för nya ASF att knoppas av och/eller för helt nya att uppstå.

9.2 ÖVRIGA FÖRSLAG PÅ REGIONALA INSATSER (EJ PROJEKT RELATERADE)

■ Regional strategi kring socialt företagande

Arbetsgruppen för socialt företagande lyfte fram vikten av följande regionala insatser: Det behövs finansieringsmodeller och det regional samordning kring socialt företagande med en regional strategi¹⁴ och en handlingsplan.

■ Regional samordning av praktikplatser

Arbetsgruppen för praktikplatser lyfte fram vikten av följande regionala insatser: Det behövs en regional teknisk plattform för att underlätta för kommunerna att komma igång och även uppmuntra till användandet av plattformen, det behövs samordning kring praktikplatser både på kommunal och på regional nivå och det behövs även ett regionalt/kommunalt nätverk för erfarenhetsutbyte kring hanteringen och samordningen av praktikplatser.

■ Samordning av regionala projekt och insatser via regional aktör

Denna förstudie har fångat upp ett flertal olika projektidéer, som sannolikt kommer att resultera i ett antal regionala projekt och insatser. Det finns behov av samordning av dessa regionala projekt och insatser, en regional funktion som har en sammanhållen bild av insatser, resultat och de regionala målsättningarna/strategierna.

9.3 KOPPLING TILL PROJEKT – DALA VALIDERINGSCENTRUM

Dala Valideringscentrum är ett projekt som är delfinansierat via kompetensplattformen och Tillväxtverket. Projektets ägare är Region Dalarna, och projekts operativa utförare är DalaWux. Projektet drivs under februari 2014 - januari 2016. Projektets resultat blir en viktig komponent i regionens fortsatta arbete med kompetensförsörjning.

Projektet syftar till att öka kunskapen om effektiva metoder för validering och vägledning för vuxna. Projektet ska inventera arbetssätt och metoder kring validering för att stärka kunskapen kring frågorna. Målet är att skapa en etablerad struktur för validering och vägledning som blir en del av den ordinarie verksamheten i regionen.

Som en del av projektet Dala Valideringscentrum har en kartläggning gjorts av olika projekt och verksamheter inom Validering och vägledning. Denna kartläggning har särskilt fokuserat på goda exempel inom området när det gäller effektiva metoder för validering och vägledning. När det varit möjligt har projektet fångat upp effektiva metoder för arbete med utrikesfödda samt arbete med specifika insatser för män och kvinnor. Denna kartläggning har som syfte att inventera, analysera och dokumentera strategiskt viktiga projekt och verksamheter för validering och vägledning av vuxna. Dessa projekt och verksamheter ska representera så kallade goda exempel och vara ett underlag för att kunna ta fram förslag på en ny verksamhet inom Dalarna.

¹⁴ Det finns kommunala strategier ibland annat i Falu Kommun, och man undersöker nu i Falun hur man kan ta fram en handlingsplan inom området

10. Avslutande reflektioner inför framtiden

Förstudien har haft en bred dialog, ett öppet arbetssätt och har samlat in information kring behoven i kommunerna samt träffat många organisationer och personer. Förstudien har tagit Dalarna ett steg framåt genom framtagandet av verkningsfulla projektförslag för olika målgrupper som står utanför arbetsmarknaden. Utmaningarna finns beskrivna i Dalastrategin och för att den ska förverkligas krävs handling, d.v.s. beslut som sätter igång viktiga projekt och verksamheter.

UTMANINGAR INFÖR GENOMFÖRANDE AV FÖRESLAGNA PROJEKT

Attraktiva arbetsgivare

Attraktiva arbetsgivare är en förutsättning för att socialfondsprojekt inom PO2 ska lyckas, för att få fram praktikplatser med kvalitet där personal kan ge stöd. Detta kan skapas genom att bedriva verksamhetsutveckling, som resulterar i attraktiva organisationer där det också kan finnas möjligheter till enkla jobb.

Jämställdhet

Dalarna har en stark industritradition med manligt präglade värderingssystem och höga ohälsotal med stora skillnader mellan män och kvinnor. Detta leder till ojämlika strukturer och gör regionen mindre attraktiv för kvinnor. Dessa aspekter måste tas med i kommande projekt.

Mer aktiv ledning och styrning

Erfarenheter från Unga till arbete visar att politiker och chefer i de kommunala organisationerna har stor betydelse för hur framgångsrikt projektarbetet kan bedrivas. Projektförslagen i denna förstudie är i än högre grad av innovativ karaktär. Det innebär att de har en större inverkan på befintlig verksamhet i de organisationer som berörs av projektarbetet. För att ge projektledning och projektdeltagare inspiration, motivation och stöd i ryggen krävs att ledningsfunktionerna mer aktivt deltar i styrning av projektarbetet. Detta kräver i sin tur att ledningen får en djupare insikt i vad som krävs för att förverkliga de visioner och strategier som finns inskrivna i beslutade styrande dokument, t.ex. Dalastrategin. Projektledaren missbedömde projektägarens engagemang för projektet. Förstudien har inte haft en tydlig beställare.

Regional aktör för samordning

En tydlig förankring inom Region Dalarna (både hos tjänstemän och politiker) är också viktig inför kommande projekt. Region Dalarna, som har det regionala tillväxtansvaret, har här en viktig roll vid initiering, planering och genomförande av projekten. I det ligger också att ta vara på de möjligheter alla strukturfonder ger. En regional arena/aktör som tar ansvar för helheten av alla projekt från olika fonder efterfrågas från kommunerna och andra aktörer. En sådan organisering med representanter från främst Region Dalarna och Länsstyrelsen skulle säkra att ansökningarna och projekten är av hög kvalitet och att de möter efterfrågan som finns samt ges ökade möjligheter att få en långsiktig implementering.

Framtiden

Direktionen tog beslut i december 2014 om att ansöka om projekt som riktar sig till unga. Däremot så finns det i skrivande stund flera kvalitativa projekt med inriktning mot flera målgrupper som också behöver gå vidare till genomförande. Utgångsläget för nya regionala projekt är gynnsamt då Region Dalarna har hög legitimitet bland kommunerna och andra organisationer.

11. Källförteckning

Lista över rapporter, studier och intervjuer som varit en del av kunskapsunderlaget till denna förstudie.

Intervjuer

Dalarnas kommuner

Försäkringskassorna i Dalarna

Arbetsförmedlingen

Finsam-förbunden i Dalarna

Bengt Jendry	projektledare	Region Värmland
Bibbi Westhed	projektledare	Kompetensbyrån
Carl Ström	regionchef	Svenskt Näringsliv
Eva-Lena Pallander	VD	Byggstar
Anette Sahlin	enhetschef	Landstinget Dalarna
Elisabeth Dahlstedt		Landstinget Dalarna
A Wennberg		Kommunalarbetarförbundet
L Pettersson		Kommunalarbetarförbundet
C Rhodin		Kommunalarbetarförbundet
Frida Pedersson	psykolog	Landstinget Dalarna
Göran Ehn	delprojektledare	Unga till arbete, Region Dalarna
John Nises	chef utvecklingsenheten	AIK i Falun, Arenan Academy
Krami i Borlänge-Falun		
Johan Hallberg		Landstinget Dalarna
Suzanna Westberg		Landstinget Dalarna
Rädda Barnen i Dalarna		
Mats Frelin	chef för AME	Söderhamns kommun
Karin Ek-Lissbol	ordförande	Dalawux
Lena Eriksson	samordnare	Dalawux
Marita Andersson	projektledare	På väg till jobbet, Alvesta kommun
Mia Eriksson	projektledare	KRUT-projektet, Sjuhärads samordningsförbund
Sara Jöngren	verksamhetsledare	Coompanion Dalarna
Bengt Sundgren	rådgivare/projektledare	Coompanion Dalarna
Anders Bjurström		Arbetslinjen Klippan
Maria Dahlström		GGP
Arbetsmiljöverket i Falun		
Anders Hagman		Svenska kyrkan, Västerås stift
Nils Åberg		Svenska kyrkan, Västerås stift
Annaeva Lagergren		Svenska kyrkan, Västerås stift
Peter Morfelt m fl,		Region Örebro
Malin Odell		Inda support
Jan Sundqvist		Arbetsförmedlingen
IngMarie Andersson m fl,		Högskolan Dalarna
Sofia Unnermyr	arbetskonsulent verksamheten	Företagarna Dalarna
Johnny Karlsson	Projektledare	Unga till arbete Gävle kommun
Mats Jonsson	Projektledare	Vägval framtid, Ludvika-Smedjebacken

Fokusgrupp 1 unga deltagare Arenan Academy
Fokusgrupp 2 en klass åk 9 i Dalarna

OCH MÅNGA ANDRA

Rapporter

Temagruppen Unga i Arbetslivet:

- Lärdomar från arbetsmarknadsprojekt för unga, 2014
- Bakom siffrorna, 2014
- 10 orsaker till avhopp, 2013
- 2013 års uppföljning av antalet unga som varken arbetar eller studerar, 2013
- Det lönar sig, 2011:2
- I praktiken sänker vi trösklarna, 2011:3
- Temporära organisationer för permanenta problem, 2012

Övriga:

Ett jobb blir till, Företagarna, 2013

Företagen som öppnar dörren till arbetslivet, arbetsintegrerade sociala företag i Sverige 2012, Tillväxtverket

Socialfonden i siffror, projektens deltagare och nytta, Svenska ESF-rådet 2012

Trygghetens värde – sociala risker ur ett ekonomiskt perspektiv, Länsstyrelsen Dalarnas län, 2013:05

Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden, Arbetsförmedlingen, 2013

Regional handlingsplan för ESF 2014-2020 i Norra Mellansverige, 2014-11-03

Dalarna - Implementering integration – implementeringsprojekt ESF 2014

Dalastrategin – Dalarna 2020

Omvärldsrapport, våren 2014 Arbetsmiljöverket

OCH MÅNGA ANDRA

Artiklar och statistik

Bilagor

Bilaga 1	Översikt kartlagda projekt
Bilaga 2	Översikt workshopar i kommunerna
Bilaga 3	Extern utvärdering
Bilaga 4	Gröna näringar ur ett hållbart perspektiv
Bilaga 5	Den stödjande skolan
Bilaga 6	Stödjande praktikplatser
Bilaga 7	Minska avhopp i högstadiet
Bilaga 8	Tillväxt för alla
Bilaga 9	Attraktiva arbetsplatser
Bilaga 10	Förstudie spår 2 i tre län: Tillväxt genom unga (Apel)